

ANAYASA MAHKEMESİNİN TMK. M. 187'Yİ İPTAL KARARI SONRASINDAKİ GELİŞMELER İLE EVLENEN KADININ KÜTÜĞÜNÜN EŞİNİN KÜTÜĞÜNE TAŞINMASI HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*The Constitutional Court's Decision to Annul Article 187 of the TCC the
Developments Following this Decision and the Provisions for Transferring
the Registry of a Married Woman to her Husband's Registry*

Zeynep ÖZCAN*

Özet

Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik" kenar başlıklı 10. maddesinin 2. fıkrasında "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." şeklinde düzenleme yer almaktadır. İlgili hüküm sadece kadın erkek arasındaki eşitliği düzenlememekte; bu eşitliğin sosyal, kültürel ve siyasal alanda sağlanması için Devlete de yükümlülük getirmektedir. Hüküm bu şekilde olmakla birlikte diğer yasal kaynaklarda eşitlik ilkesine aykırı düzenlemeler de yer almaktadır. Bunlardan en tartışmalı olanı "Kadının Soyadı" kenar başlıklı TMK. m. 187'dir. Zira evlilik birliği kurulurken kadın ve erkek eş kendi ad ve soyadları ile bu akde katılırlarken; evlilik akdi gerçekleştiğinde kadın eşin o zamana kadar kullandığı soyadından vazgeçerek eşinin soyadını kullanması zorunluluğunu getirmekteydi. İlgili hüküm AY. m. 10'a aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Mahkemenin iptal kararı ile, ilgili hüküm mülga olmuştur ancak Kanun koyucu bu konuda yeni bir yasal düzenleme yapmadığı için kanun boşluğu ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeden sonra, evlenen kadının kütük kaydının kocasının hanesine taşınmasına ilişkin düzenlemenin de iptali için başvurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadının soyadı, eşitlik, TMK. m. 187, kanun boşluğu, evlenme kütüğü, aile kütüğü

Abstract

The second paragraph of Article 10 of the Constitutional, titled "Equality Before the Law," states, "Women and men have equal rights. The State is obligated to ensure that this equality is implemented in practice." This provision not only regulates equality between women and men; it also imposes obligations on the State to ensure this equality in social, cultural, and political spheres. While this provision is present, other legal sources also contain provisions contrary to the principle of equality. The most controversial of these was Article 187 of the Turkish Civil

- Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.
- Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 19.12.2025
- Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 17.4.2026

Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi, Samsun/Türkiye,
e-Posta: zeynep.ozcan@omu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9525-3139>.

Code, titled “*Woman’s Surname*”. While the husband and wife enter into the marriage union with their own first and last names, this provision, which obligates the wife to abandon her previous surname and use her husband’s surname upon the marriage contract, violated Article 10 of the Constitution. The Constitutional Court’s annulment decision repealed the relevant provision, but the legislature failed to enact a new legal regulation on this matter, creating legal gap. Following this development, an application was made to annul the regulation regarding the transfer of a married woman’s registry record to her husband’s household.

Key Words: Woman’s surname, equality, Turkish Civil Code of Article 187, legal gap, marriage register

GİRİŞ

Kadınların sosyal, kültürel alanlarda aktif rol almaları ile birlikte pek çok kişilik hakkı da bu alanda kadınlar için araştırılması, görüşülmesi gereken haklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın hakları ve kadınların korunması alanında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesini¹ Türkiye 24.07.1985 Tarih ve 85/9722 Sayılı kararla kabul edilmiş² ve sözleşme 14.10.1985 Tarih, 18898 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır³. Bu yasal düzenlemenin ardından kadınların sorunlarına ilişkin araştırmalar yapmak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik bilinci artırmak için eğitim programları oluşturup hayata geçirmek amacıyla İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezi ardından da Kadın Dayanışma Vakfı kurulmuştur. Kadınların sosyal hayattaki varlığını koruma amacıyla yapılan bu ve benzeri çalışmaların yanı sıra kadın haklarına ilişkin yasal düzenlemelerde de eşitsizlik olduğu görülmüştür. Bunlardan en önemlisi kadının evlilik öncesi soyadını evlilik birliğinin kurulması sebebi ile kullanamamasına ilişkin TMK. m. 187’dir. Maddeye kadın eşin kendi soyadını eşinin soyadının önüne ekleyerek birlikte kullanabilmesine ilişkin hüküm eklenmiş ancak kadının kendi soyadını kullanmasına imkân tanınmamıştır.

Soyadı kavramının içeriğine bakıldığında; Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “*Herkesin ailece anılmasına yarayan öz sonraki adı; aile adı, soy ismi*” olarak tanımlanmaktadır⁴. Doktrinde ise “*bir aileyi oluşturan bireyleri diğer ailelerin bireylerinden ayırarak birlik oluşturma ve düzen sağlama işlevini gören ad*” olarak tanımlanır⁵. Medeni hukuk alanına ilişkin kadının soyadı uzun yıllardır üzerinde konuşulan bir kişilik hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır⁶. Zira kişinin

¹ <https://www.ihd.org.tr/kadnlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararasi-slees/> <erişim: 16.09.2025>

² Zeynep Özcan, ‘İstanbul Sözleşmesinin Feshedilmesinin Hukuki Boyutu’ *Uluslararası Hukuk ve Diplomasi Topluluğu Dergisi* 2022 1(1) 16.

³ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18898.pdf> <erişim: 16.09.2025>

⁴ <https://sozluk.gov.tr/> <erişim: 16.09.2025>

⁵ Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler* (Legal 2023) 176; Burak Özen, ‘Soyadının Soybağı Yoluyla Kazanılması ve Bu Yolla Kazanılan Soyadında Değişiklik Yapılması’ *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 2010 (16) (3-4) 171.

⁶ Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku* (Filiz 2024) 7; Peter Breitschmid ve Alexandra Rumo-Jungo, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Bd. 3,*

soyu ile bağıını ifade eden soyadı kavramı, evlenen kadın bakımından yasal düzenlemelerden ötürü doktrinde aynı zamanda bir yükümlülük olarak da görülmektedir⁷. TMK. m. 187 gereği evlilik birliği ile kadın eş, kocasının soyadını almaktaydı⁸. TMK. m. 321 hükmünce evlilik birliği süresince doğan çocuklar da ailenin soyadını alırlar. TMK. m. 187 gereği babanın soyadı aile soyadı olarak kabul edildiğinden çocuklar da babanın soyadını almaktaydılar⁹. Kişilik hakları hukuki niteliği bakımından mutlak hak olup vazgeçilemez haklardan bir tanesidir. Soyadı da kişiye sıkı sıkıya bağlı bir kişilik hakkıdır. Ancak TMK. m. 187 gereği evlilik akdinin gerçekleşmesi ile birlikte kadın eş, soyadını terk ederek kocasının soyadını almaktaydı. Bu durum kadınların iş yaşamında, sosyal yaşamlarında tanınır olmaları, o sosyal hayat içinde tanındığı ismiyle evliliğine devam etmek istemeyen kadın eş bakımından olumsuz bir durumdu¹⁰. Üstelik benzer bir durum boşanma durumunda da geçerlidir. Mesela genç yaşlarda evlenip kocasının soyadını alan kadın eş, uzun yıllar bu soyadı ile iş ve sosyal hayatında yer aldıktan sonra boşandıklarında TMK. m. 173/I-1 gereği eşinin soyadını kaybetmekte ve tekrar evlilik öncesi soyadını taşımaya başlamaktadır. Bu konuda sadece kadın eş ile ilgili düzenlemeler olması; erkek eş bakımından bu şekilde hükümlere yer verilmemesi Anayasa'nın kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı bir durumdur¹¹. Zira bu gerekçe ile Anayasa Mahkemesi tarafından iptaline karar verilmiştir.

Çalışmada öncelikle soyadı kullanma hakkına ilişkin Türk Hukuku'ndaki yasal düzenlemeler kısaca açıklanıp; karşılaştırmalı hukuk sistemlerinde evli kadının soyadı konusundaki hükümleri irdelenmiştir. Sonrasında ülkemizde ve diğer karşılaştırmalı hukuklarda kadının soyadına ilişkin yaşanan yargı süreçleri ve gelişmelere yer verilmiştir. Evlenen kadının soyadına ilişkin NHK. m. 23 hükmü incelenip TMK. m. 187 hükmünün Anayasa Mahkemesi tarafından iptali sonrası evlenen kadının soyadı bakımından güncel durum, doktrinde yer alan görüşler ve ilgili hükme ilişkin düzenleme önerilerine yer verilmiştir.

Personen und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutz (Art. 1-456 ZGB) (Schulthess Verlag 2012) Art 160; Regina E Aebi-Müller, 'Das neue Familiennamensrecht - eine erste Übersicht' *Schweizerische Juristen-Zeitung* (2012) 108 451.

⁷ Mustafa Şahin, 'Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Ardından Türk Hukukunda Evli Kadının ve Çocuğun Soyadı' *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 2024 (170) 12; Özen (n 5) 171; Cansel Erol, *Medeni Kanunda Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi, Medeni Kanun'un 40. Yılı* (AÜHFY, No 408 1977) 40.

⁸ Merve Yılmaz, 'Evli Kadının Soyadı' *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (2012) 3 (10) 135; Esra Dursun, *Türk Medeni Hukukunda Kadın ve Çocuğun Soyadı* (On iki Levha 2018) 29.

⁹ Süleyman Mortaş, 'Evlenen Kadın ile Velayeti Kadına Bırakılan Çocuğun Soyadının Belirlenmesinde "Kocanın Soyadı" Parametresi' *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2016) 20 (2) 314 vd.

¹⁰ Ebru Ceylan, 'Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Kadının Hukuki Durumu' *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2016) 2 (1) 95.

¹¹ Seda Baş ve Sezgin Baş, 'Anayasa Mahkemesinin TMK m. 187 Hükmüne İlişkin İptal Kararından Sonra Evlenen Kadının Soyadı' *Kırkkale Hukuk Mecmuası* (2024) 4 (2) 495; Ümit Gezder ve Maja Holmlund 'Evlenen ve Boşanan Kadının Soyadı Meselesi' *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2021) VI (10) 238; Nazan Moroğlu, *Kadının Soyadı* (Beta 1999) 84.

I. SOYADI KULLANMA HAKKI, 743 SAYILI TÜRK KANUNİ MEDENİSİ VE 4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU'NDAKİ YASAL DÜZENLEMELER

Soyadı, belli bir ailenin bireylerini diğer ailenin bireylerinden ayırmaya yarayan ve kuşaktan kuşağa geçen addır. Bir kimsenin kimliğinin belirlenmesinde en önemli unsur olan soyadı, vazgeçilemez, devredilemez, kişiye sıkı surette bağlı bir kişilik hakkıdır¹². Soyadı kullanmanın bir hak ve yükümlülük haline gelmesi 2525 Sayılı Soyadı Kanunu ile olmuştur¹³. Soyadı kavramı, S.K¹⁴. m. 4 “*Soy adı seçme vazifesi ve hakkı evlilik birliğinin reisi olan kocaya aittir*” şeklinde düzenlenmiştir. Soyadının hukuki niteliğine bakıldığında mutlak kişilik hakkıdır¹⁵. 1926 tarihli Türk Kanunu Medenisi’nde de evlilik birliği kurulduğunda kadın eş soyadını kullanmayı bırakıp sadece kocasının soyadını kullanabiliyordu¹⁶. MK. m. 153 “*Karı, kocanın aile ismini taşır. Kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir. Eve, kadın bakar.*” şeklinde düzenlenmişti. Yasal bir gelişme olarak 1997 yılında 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi m. 153 “*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuru ile kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir. Kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir. Eve, kadın bakar.*” hükmü ile kadın eşin önceki soyadını da kocasının soyadının önüne ekleyerek birlikte taşıyabileceği şeklinde bir düzenleme Resmi Gazete’de yayımlanmıştır¹⁷. Sonrasında MK. m. 153/1. “*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuru ile kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.*” fıkrasının AY. m. 12 ve 17’ye aykırı olduğu iddiasıyla Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin iptal istemi ile Anayasa Mahkemesine yaptığı başvuru üzerine

¹² Fatma Tülay Karakaş, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar* (Turhan 2015) 10; Serap Helvacı, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar* (Beta 2001) 74; İhsan Erdoğan, “Şahsiyeti İncitici Soyadı Meselesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1998) 6 (1-2) 706.

¹³ Nazan Moroğlu, ‘Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi’ *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 2012 (99) 358.

¹⁴ RG. 02.07.1934, S 2741, Kabul T 01.06.1924.

¹⁵ Serkan Ayan, ‘Anayasa Mahkemesi Kararları ve Çocuklar İle Kadının Soyadına İlişkin Değişiklik Tasarısı Taslağı Işığında Soyadının İlk Kez Edinilmesi, Kendiliğinden Değişmesi ve Değiştirilmesi’ *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2012) 16 (4) 21.

¹⁶ Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, ‘Kadının Bitmeyen Soyadı Sorunu’ *Ankara Barosu Dergisi* (2014) 4 586; Dursun (n 8) 25; Erol (n 7) 45; Sera Reyhani Yüksel, ‘Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği’ *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2014) XVIII (2) 185.

¹⁷ RG 22.05.1997; S 22996.

mahkeme kararında itiraz konusu “*Kadın evlenmekle kocasının soyadını alır*” kuralının bazı sosyal gerçeklerin doğurduğu zorunluluklardan ve yasa koyucunun yıllar boyu kökleşmiş bir geleneği kurumsallaştırmasından kaynaklandığını, kişilerin haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmalarının eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturmayacağını, kadının evlenmekle kocasının soyadını almasının cinsiyet ayırımına dayanan bir farklılaşma yarattığı savının yerinde olmadığını, AY. m. 10’da öngörülen eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmediği, durum ve konumlarındaki özelliklerin kimi kişilerin ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerekli kılabileceğini ve bu sebeplerle yasa koyucunun aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik vermesi belirtilen haklı nedenler karşısında eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmadığı gerekçeleri ile söz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar vermiştir¹⁸. Mahkeme kararı gereği eşlerin kullandıkları aile isminin önemi, nesilden nesile aile birliği ve bütünlüğünün devamını sağlamış olmasıdır. Bu konuda soyun biyolojik olarak kanun kapsamında erkek üzerinden ilerlediği, kamu düzeni ve toplumsal gerçekler gereği soyadının erkek eşten geçmesinin tercih nedeni olduğu belirtilmiştir. Nitekim MK. 153’te aile isminin sadece erkeğin soyadına bağlanacağı öngörülmemekte, kadının başvurusu durumunda kocanın soyadıyla birlikte kızlık soyadını da kullanma olanağı bulunduğu ve bu sebeple hükmün AY. 10., 12. ve 17’ye aykırılık teşkil etmediği ifade edilmiştir.

2002 tarihli 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle TMK. m. 187’de “*III. Kadının soyadı*” kenar başlıklı “*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.*” hükmü yer almıştır. Ancak adı soyadıyla iş hayatında tanınmış marka olmuş, tanınırlığı bakımından kendi soyadıyla medeni durumunu devam ettirmesi önem arz eden, buna ihtiyacı olan çok sayıda kadın bulunmaktadır. Anayasa’nın eşitlik ilkesinde “*Herkes kanun önünde eşittir*” hükmü düzenlense de İnsan Hakları Sözleşmesinden Anayasaya kadar fiiliyatta soyadına sahip olmak kadınlar için sadece bir yükümlülük olmuştur. Erkek, evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da tek başına kullanabildiği halde kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak kocasının soyadının önünde kullanabileceği¹⁹ ve nitekim eşler boşandığında erkek eşin soyadı değişmezken; kadın eşin evlilik

¹⁸ AYM, T. 29.09.1998 E. 1997/61 K. 1998/59 <sinertjimevzuat.com.tr> (e.t.: 24.10.2025).

¹⁹ Yıldız Abık, *Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı* (Seçkin 2005) 72; Zeynep Güler Özer ‘Anayasa Mahkemesinin TMK m. 187’nin İptaline İlişkin Kararının Analizi ve Düzenleme Önerisi’ *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (2023) 14 (55) 540; Özge Erbek Odabaşı ‘Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Evli Kadının Soyadı’ *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2017) 19 (1) 70.

öncesi soyadını tekrar alması zorunluluğu öngörüldüğünden düzenlemelerde eşler arasında cinsiyet temelli eşitsizlik olduğu sonucuna varılmaktadır²⁰.

A. EVLENEN KADININ SOYADINA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALI HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ YASAL DÜZENLEMELER

Kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nda evli kadının soyadına ilişkin Art. 160'ta "Evliliğin Genel Hükümleri" ana başlığının altında, 5. başlık'ta "Her eş kendi soyadını (name) muhafaza eder. Ancak evlenecek çiftler, nüfus memuruna çiftlerden birinin bekarlık soyadını (Ledignamen) ortak soyadı (gemeinsname) şeklinde aile soyadı olarak (Familiennamen) taşımak istediklerini beyan edebilirler. Evlenecek çiftlerden her biri kendi soyadlarını korumak isterse, doğacak çocuklarının hangi soyadını taşıyacaklarına kendileri karar verirler" şeklinde düzenleme yer almaktadır²¹. Madde kenar başlığına bakıldığında "Name" ifadesi yer aldığı görülmektedir. Her ne kadar "Name" kelimesi İngilizce "ad" anlamına gelse de Almanca metinlerde "soyadı" anlamında kullanılmaktadır²². Zira ilgili maddenin değişiklikler öncesi kenar başlığı "evli kadın" iken sonra değişiklikle "aile soyadı" olmuştur²³. 01.10.1984 kabul 01.10.1988 yürürlük tarihli değişiklik sonrası "soyadı" başlığını taşımıştır²⁴. İlgili hüküm gereği kadın veya erkek eş, diğerinin bekarlık soyadını aile soyadı olarak kullanabilmektedir. Kocanın soyadının bekarlık soyadından sonra kullanılması şeklinde ikinci bir soyadı kullanma imkânı 30.09.2011 tarihli Soyadı Kanunu ile kaldırılmıştır²⁵. Böylece Türk hukuk sisteminde uygulanan bu düzenleme İsviçre hukukunda uygulanmamaktadır²⁶.

²⁰ Nevin Ünal Özkorkut, 'Kadının Vazgeçilebilir Kişilik Hakkı: Soyadı Kadının Soyadı Üzerindeki Hakkının Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi' *I. Türk Hukuk Tarihi Kongresi Bildirileri* (On İki Levha 2014) 24; Süleyman Yılmaz ve Gökçe Filiz Çavuşoğlu, 'Soyadı Üzerine Güncel Hukuki Sorunlar' *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2020) XXIV (1) 11; Hakan Atasoy, 'Evli Kadının Soyadı Sorunu "Anayasal" Mı? "Bireysel" Mi?' (2015) 5 *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 133.

²¹ ZGB Art. 160 B. Name "(1) Jeder Ehegatte behält seinen Namen. (2) Die Verlobten können aber gegenüber der Zivilstandsbeamten oder dem Zivilstandsbeamten erklären, dass sie einen ihrer Ledignamen als gemeinsamen Familiennamen tragen wollen. (3) Behalten die Verlobten ihren Namen, so bestimmen sie, welchen ihrer Ledignamen ihre Kinder tragen sollen. In begründeten Fällen kann die Zivilstandsbeamten oder der Zivilstandsbeamte die Verlobten von dieser Pflicht befreien"

²² Michael Schlumpf ve Christian Fraefel, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen und Familienrecht, Art. 1-456 ZGB* (Schulthess Juristische Medien AG 2023) Art. 160 N. 1.

²³ Heinz Hausheer ve Ruth Reusser ve Thomas Geiser, *Berner Kommentar Band II: Das Familienrecht. 1. Abteilung: Das Eherecht. 2. Teilband: Die Wirkung der Ehe im allgemeinen. Art. 159-180 ZGB* (Stämpfli 1999) Art 160 N 24.

²⁴ Alexandra Rumo-Jungo, 'Das neue Namensrecht – ein Diskussionbeitrag' *Zeitschrift für Vormund schafts-wesen* (2001) 170; Serap Helvacı ve Gediz Kocabaş, 'Fransız, Alman, İsviçre ve Türk Hukuklarında Kadının Soyadı' *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a Armağan* (2015) 21(2) 617.

²⁵ Thomas Geiser, *Das neue Namensrecht* (Universität St. Gallen 2012) 5

²⁶ Kudret Güven, *İsviçre Medeni Kanunu'ndaki Son Gelişmeler* (Savaş 2023) 56; Saibe Oktay-

Kıta Avrupası Hukuk Sistemi içerisinde yer alan ve Türk hukuk sistemini etkileyen Alman Medeni Kanun düzenlemesine bakıldığında da “*aile adı*” evliliğin genel hükümleri başlığı altında BGB §1355’te düzenlenmiştir²⁷. Eşler ortak bir aile soyadı belirler²⁸. Soyadı beyanı evlenme sırasında ya da bu beyanın noter tarafından onaylanmış olması durumunda evlilik sonrasında da yapılabilmesi mümkündür. Soyadı, aile soyadı olarak seçilmeyen eş, aile soyadına doğum soyadını veya evlilik soyadının belirlenmesine ilişkin beyanda bulunduğu anda taşıdığı soyadını ekleyebilir. Meğerki, aile soyadı birden fazla addan oluşmamalı. Eşler bir aile adı seçmemişlerse, her eş evlendiği anda kullandığı soyadını evlilik birliği süresince de kullanmaya devam eder²⁹.

BGB § 1355 hükmünde, ZGB Art. 160’dan farklı olarak, öncelikle eşlere ortak bir soyadı belirleme imkânı tanınmaktadır. Eğer eşler ortak bir soyadı belirlememişlerse kendi soyadlarını kullanmaya devam edecekleri düzenlenmiştir. Bu husus Alman hukukunda “*Aile içinde soyadı birliği ilkesi*” (Prinzip der Nannenseinheit in der Familie) olarak kabul edilmiştir³⁰.

Özdemir, ‘Soyadı ile İlgili İsviçre Medeni Kanunu’nda 2013 Yılında Yürürlüğe Giren Değişiklikler ile Türk Hukukundaki Durumun Karşılaştırılması’ *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cevdet Yavuz’a Armağan (2016) 22(3) 2025.

²⁷ BGB §1355’te “(1) Die Ehegatten können einen gemeinsamen Familiennamen (Ehenamen) bestimmen. Die Ehegatten führen den von ihnen bestimmten Ehenamen. Bestimmen die Ehegatten keinen Ehenamen, so führen sie ihre zur Zeit der Eheschließung geführten Namen auch nach der Eheschließung. (2) Zum Ehenamen können die Ehegatten durch Erklärung gegenüber dem Standesamt bestimmen: 1.den Geburtsnamen (Absatz 6) eines Ehegatten, 2.den zur Zeit der Erklärung geführten Familiennamen eines Ehegatten oder 3.einen aus den Namen (Nummer 1 oder 2) beider Ehegatten gebildeten Doppelnamen. Im Fall des Satzes 1 Nummer 3 werden die für den Doppelnamen herangezogenen Namen durch einen Bindestrich verbunden, es sei denn, die Ehegatten bestimmen mit der Erklärung nach Satz 1, dass die Namen nicht durch einen Bindestrich verbunden werden (3) Besteht der Name, der nach Absatz 2 allein oder als einer der Namen eines Doppelnamens zum Ehenamen bestimmt werden soll, aus mehreren Namen, so gilt zusätzlich: 1. im Fall des Absatzes 2 Satz 1 Nummer 1 oder 2 können anstelle des gesamten Namens auch nur einer oder einige der Namen, aus denen der Name besteht, zum Ehenamen bestimmt werden, 2. im Fall des Absatzes 2 Satz 1 Nummer 3 darf nur einer der Namen, aus denen der Name besteht, für die Bildung des Doppelnamens herangezogen werden. (4) Die Bestimmung des Ehenamens soll bei der Eheschließung erfolgen. Wird die Erklärung später abgegeben, so muss sie öffentlich beglaubigt werden. (5) Der verwitwete oder geschiedene Ehegatte behält den Ehenamen. Er kann durch Erklärung gegenüber dem Standesamt, die öffentlich beglaubigt werden muss, 1. seinen Geburtsnamen (Absatz 6) wieder annehmen, 2. den Namen wieder annehmen, den er bis zur Bestimmung des Ehenamens geführt hat, oder 3.dem Ehenamen einen Begleitnamen (§ 1355a) voranstellen oder anfügen; § 1355a gilt entsprechend. (6) Geburtsname ist der Familienname, der in die Geburtsurkunde eines Ehegatten zum Zeitpunkt der Erklärung nach Absatz 2 Satz 1 einzutragen ist.”

²⁸ Joachim Gernhuber / Dagmar Coester-Waltjen, *Familienrecht* (C.H.Beck 2019) 145.

²⁹ Kemal Erdoğan, ‘Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Çocuğun Soyadı’ *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2024) 6 (2) 51; Helvacı ve Kocabaş (n 24) 621.

³⁰ Beşir Acabay, ‘Türk Hukukunda Aile Adı (Eşlerin ve Çocukların Soyadı)’ *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şeref Ertas’a Armağan* (2017) 19 Özel Sayı 507.

B. KADIN EŞİN EVLİLİK ÖNCESİNDEKİ SOYADI KULLANIMINA İLİŞKİN YAŞANAN YARGI SÜREÇLERİ

1. Ülkemizdeki Süreç

Anayasa Mahkemesi evli kadının soyadına ilişkin somut norm denetimi yoluyla önüne gelen başvurularda MK. m. 153 ve aynı hükmü içeren TMK m. 187'yi eşitlik ilkesine aykırı bulmamıştır. Bu konuda ilk karar Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin itiraz yolu ile başvurusu üzerine 29.09.1998 tarihinde verilen ve 15.11.2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan karardır³¹. İkinci karar ise, Fatih 2., Ankara 8., Kadıköy 1. Aile Mahkemelerinin itiraz yolu ile başvurularına ilişkin olup; 10.03.2011 tarihli kararda TMK. m. 187'nin Anayasaya aykırı olmadığına ve oyçokluğu ile itirazın reddine karar verilmiştir; red kararı da 21.10.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır³². Kadının soyadı konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar yargı süreci olan en temel dava, Ayten Ünal'ın davacı (eski soyadı ile Tekeli) olduğu; Ünal Tekeli Davası olarak bilinen davadır³³. Evlendikten sonra sosyal ve mesleki tanınırlığının kendi bekarlık soyadı ile olmasından dolayı kendisi önce ilk derece mahkemesinde yalnızca kızlık soyadı "Ünal"ın kullanılmasına izin verilmesi için dava açmıştır. Mahkeme, MK. m. 153'e göre evli kadınların evlilikleri süresince kocalarının ismini taşımalarının gerektiğini gerekçe göstererek davanın reddine karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin ardından Yargıtay'da dava açmış olsa da Yargıtay'dan da ilk derece mahkemesi kararını onama yönünde karar çıkmıştır. 14.05.1997'de MK. m. 153'te yapılan değişiklikle evli kadınlar kızlık soyadlarını eşlerinin soyadlarının önüne ekleyebilme hakkını kazanmış olsalar da söz konusu değişiklik kendisinin yalnızca kızlık soyadını kullanabilme yönündeki talebini karşılamadığı düşüncesi ile 16.11.2004 tarihinde 29865/96 Başvuru no ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur. AİHM. 4. Daire, Avrupa Konseyi'ndeki Taraf Devletler arasında, karı-kocanın aile isminin seçiminde eşit söz hakkına sahip olmasına yönelik bir fikir birliği oluştuğunu, aile birliği, aile soyadı olarak erkeğin soyadının kabul edilmesiyle yansıtılabileceği gibi kadının soyadının ya da çift tarafından seçilen ortak bir soyadın kabul edilmesiyle olabileceği, bu kararın getirdiği, başvuran da dahil evli çiftlerin kendi soyadlarını kullanabilme ya da aile isminin seçiminde eşit derecede söz sahibi olma hakkını sağlamaya yönelik yükümlülükleri yerine getirmek için gerekli önlemleri almayı Türk Devleti'ne bıraktığını, Başvuran Ayten Ünal Tekeli'nin kızlık soyadını kullanmak için dava açan, talebi reddedi-

³¹ RG S. 24937 T.15.11.2002 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/11/20021115.htm#8>> (e.t.: 25.10. 2025).

³² RG S. 28091 T.21.10.2011 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111021-8.htm>> (e.t.: 25.10. 2025).

³³ <[http://hudoc.echr.coe.int/tur#{"fulltext":\["CASE OF ÜNAL TEKELİ v. TURKEY - \[Turkish Translation\] by the Turkish Ministry of Justice"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-158595"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/tur#{)> (e.t.: 24.10. 2025).

len ve iç hukuk yollarını tüketen başvuru olarak AİHS m. 34 gereği mağdur olduğuna, Sorumlu Devletin, AİHS m. 44 § 2 uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde başvurana mahkeme masrafları için 1.750 Euro'nun ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirasına dönüştürülerek ve miktara yansıtılabilecek vergilerle birlikte ödemesine karar vermiştir. Bu hususta AİHM'ne pek çok başvuruda bulunulmuştur. 28.05.2013 tarihli 7971/07 Başvuru Numaralı Leventoğlu Abdulkadiroğlu & Türkiye Kararı, 03.09.2013 tarihli 26268/08 Başvuru Numaralı Tuncer Güneş & Türkiye Kararı ve 10.12.2013 tarihli 38249/09 Başvuru Numaralı Tanbay Tüten & Türkiye davalarında³⁴ da aynı gerekçelerle eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmış ve Türkiye aleyhine kararlar verilmiştir³⁵. Kararlar sonrası kanun koyucu bu konuda net bir düzenleme yapmamakla birlikte AY. m. 10 hükmüne (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 m.) "*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.*" fıkrasını eklemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Ünal Tekeli-Türkiye kararı sonrasında TMK. m. 187'ye ilişkin olarak Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulmuş; Anayasa Mahkemesi MK. m. 153 ile ilgili verdiği kararı TMK. m. 187 için de tekrarlamıştır. Bu kararında AY. m. 10'da yer alan eşitlik ilkesinin hukuki durumları aynı olanlar arasında eşitliği kastettiğini, ilgili maddede hukuki eşitliğin öngörüldüğünü, kanun önünde eşitliğin, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmediğini ifade ettikten sonra, aynı hukuki durumda olanların aynı, ayrı hukuki durumda olanlar farklı kurallara tabi tutulması durumunda eşitlik ilkesinin çiğnenmediğini gerekçe göstererek Anayasa m. 2, 10,12,17 ve 41'e aykırılık bulunmadığı yönünde karar verilmiştir³⁶.

5982 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişiklik sonucunda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu kabul edilmiş ve bu başvuru yolunun açılmasıyla birlikte TMK. m. 187 Anayasa Mahkemesine bu yolla taşınmıştır. 19.12.2013 Karar Tarihli, 2013/2187 Başvuru Numaralı Sevim Akat Ekşi Başvurusu³⁷, 16/4/2015 Karar Tarihli, 2014/5836 Başvuru Numaralı Neşe Aslanbay Akbıyık Başvuru-

³⁴ İlgili kararlar için bkz. <<https://hudoc.echr.coe.int/>> (e.t.: 25.10.2025).

³⁵ Bireysel başvurulara ilişkin detaylı bilgi için bkz. Ayşe Havutçu ve Yasemin Kalkancı 'Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Işığında Kadının Soyadı' *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2020) 2 142.

³⁶ AYM 10.03.2011 E.2009/85, K.2011/49 (RG 21.10.2011, S. 28091). Kararla ilgili detaylı açıklamalar için bkz. Ebru Karaman, 'Türk Hukukunda Evli Kadının Soyadı' *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* (2017) 5 (49) 57; Baş ve Baş (n 11) 504; Bahar Öcal Apaydın 'Son Yargı Kararları Işığında Kadının Soyadı Meselesi Çözümüne Kavuşturulmuş Mudur?' *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2015) 6 (2) 430; Serap Helvacı, 'Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkemesinin Kararları Işığında Evli Kadının Soyadı' *Public and Private International Law Bulletin* (2015) 35 (1) 159.

³⁷ <<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2187>> (e.t.: 25.10.2025).

su³⁸ gibi benzer gerekçelerle yapılan başvurularda mahkeme; soyadının kişinin kimliğinin belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri olduğunu, vazgeçilemez, devredilemez ve kişiye sıkı surette bağlı olma niteliklerinin göz ardı edilemeyeceğini, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları, diğer uluslararası sözleşme hükümleri ile AİHS m.8 ile soyadı hakkının koruma altında olduğunu; bu sebeple AY. m.17'de güvence altına alınan manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği yönünde karar vermiştir. İlgili karar sonrası ilk derece mahkemeleri açılan davalarda kendi soyadını kullanmak isteyen evli kadınların taleplerini kabul etmiştir³⁹. Nitekim bu konuda YHGK⁴⁰ verdiği kararda davacının evlilik birliği içinde sadece kızlık soy ismini kullanmak istemesinde haklı bir gerekçenin bulunmasına ihtiyaç bulunmadığını; bunun AİHS 8 ve Anayasanın 17. maddeleri kapsamında bir insan hakkı olduğu ve cinsiyete dayalı olarak bir ayrıma tabi tutulmaksızın erkek ve kadın arasında eşit şekilde uygulanması gerektiği; aksi durumun AİHS m.14'e aykırılık teşkil edeceği şeklindeki detaylı açıklamasında hem AİHM kararını hem de AY. m. 90/son hükmünü gerekçe göstermiştir⁴¹. 1982 AY. m. 90/son fıkrasında; “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır*” hükmü yer almaktadır. Bu durumda mahkemeler önlerine gelen uyuşmazlıklarda, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar ile iç hukuku birlikte yorumlayarak uygulanmaları gerekmektedir⁴².

İstanbul 8. Aile Mahkemesinin TMK. m. 187'nin Anayasa'nın 2., 10., 17., 20., 90. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talepli itiraz yoluyla başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi kararında oyçokluğu ile TMK.m.187'nin iptaline karar verilmiştir⁴³. İptal edilen hüküm şu şekildeydi: “*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya*

³⁸ <<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/5836>> (e.t.: 25.10.2025).

³⁹ İlgili kararlar için bakınız: Helvacı (n 36) 165.

⁴⁰ YHGK T.2014/2-889 E.2015/2011 K.30.09.2015 <sinerjimevzuat.com.tr> (e.t.: 25.10.2025)

⁴¹ Seda İrem Çakırca, ‘Evli Kadının Soyadına İlişkin Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi’ *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* LXX/2 (2012) 146; Özden Melis Uluğ, ‘Soyadım Kimliğimdir, Evlenince Kaybolmamalıdır: Hegemonik Erkeklik ile Medeni Kanun’un 187. Maddesi Arasındaki İlişkiye Eleştirel Bir Bakış’ *Fe Dergisi* (2015) 7 (2) 50.

⁴² Hamide Tacir, ‘Evli Kadının Kendi Soyadını Kullanması Konusunda Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımının Temel Hak ve Özgürlükler Bakımından Değerlendirilmesi’ *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Mustafa Dural Anısına Özel Sayı-I* (2017) 5(1) 53; Zehra Gizem Ateş, ‘2023’den Günümüze Anayasa Mahkemesinin Türk Medeni Kanunu’nda İptal Ettiği Hükümlerin Değerlendirilmesi’ (2024) 19 (2) *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 680.

⁴³ AYM. T. 22/02/2023 E.2022/155 K. 2023/38 <sinerjimevzuat.com.tr> (e.t.: 25.10.2025). (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/norm-denetimi-basin-duyurulari/kadinin-kocasinin-soyadini-almasin-ongoren-kuralin-iptali/>) (e.t.: 25.10.2025).

daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.” Anayasa Mahkemesi TMK. m. 187'nin birinci cümlesinin iptaline karar vermiştir. Ayrıca, hükmün birinci cümlesinin iptali nedeniyle ikinci cümlesinin de uygulanma imkânı kalmadığından madde-nin ikinci cümlesinin de iptaline karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi TMK. m. 187'yi iptal ederek, AY. m. 10'da ifade edildiği gibi kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları ve Devletin bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğunun gereğini yerine getirmiştir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kadınlar evlilik birliği içinde hukuken kendi soyadlarını tek başına kullanamazlarken erkeklerin böyle bir durumla karşılaşmamlarının, benzer ko-numdaki kişiler arasında cinsiyete dayalı farklı muamele oluşturduğunu tespit ederek gerekçesinde belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi de vermiş olduğu iptal kararı ile evlilik halinde kadın ve erkek eş arasındaki bu eşitsizliğe son vermiştir. Kararın 28.04.2023'te Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine hükmedilmiştir. Böylece iptal kararı, 28.01.2024 ta-rihinde yürürlüğe girmiştir. İptal edilen hüküm yerine yeni bir düzenleme yapıl-ması amacıyla getirilen dokuz aylık sürede kanun koyucu yeni bir hüküm ihdas etmemiştir. Bu durum uygulamada TMK. m. 187 hükmü halen yürürlükteymiş-çesine kadınların evlilikte sadece evlilik öncesi soyadlarını kullanma isteklerinin reddedilmesine ve hak ihlallerine neden olma başlanmıştır.

2. Karşılaştırmalı Hukuklardaki Süreçler

Kıta Avrupası ülkelerinin yasal sistemlerine bakıldığında 1900'lü yılların ba-şında İsviçre, Almanya, Fransa ülkelerinin Medeni Kanunlarında kişiler hukuku veya miras hukuku konularında kadınlarla ilgili ayrımcılık yaratacak hükümler yoktur⁴⁴. Ancak aile hukuku bakımından aile yapısına bakılıp yasal düzenleme-ler yapılmıştır. 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannameyi kabul edildik-ten sonra Almanya'da “*Kadın ve Erkeğin Medeni Hukuk Alanında Eşit Haklara Sahip Olmaları Hakkında Kanun*” 1957 tarihinde kabul edilmiştir. Eşit Haklar Yasası⁴⁵ olarak adlandırılan bu kanun ile düzenleme yapılarak tüm kanunlarda kadın erkek eşitliğin sağlanması amaçlanmıştır ve Medeni Kanun dahil tüm ka-nunlarda kadınlara karşı ayrımcılık içeren maddelerin 1953 yılına kadar tama-mının değiştirilmesi yönünde çalışmalar başlatılmıştır⁴⁶.

Eşit Haklar Yasası ile, 1896 tarihli Alman MK'nun BGB § 1355 “*kadın ev-lendiğinde kocasının soyadını alır*” hükmüne “*kadın kendi soyadını da taşımak*

⁴⁴ Moroğlu (n 11) 53.

⁴⁵ ‘Gesetz über Gleichberechtigung von Mann und Frau auf dem Gebiet des bürgerlichen Rechts’ 18.06.1957 tarihinde kabul edilmiş; 01.07.1958 tarihinde yürürlüğe girmiştir. <<https://www.gesetze-im-internet.de/gleichberg/BJNR006099957.html>> (e.t.: 25.10.2025).

⁴⁶ Moroğlu (n 11) 53.

hakkına sahiptir, evlendirme memuruna bu yolda bildirimde bulunabilir, bu bildirim resmen onaylanır” hükmü eklenmiştir. Eşit Haklar Yasası ile ataerkil anlayıştan eşit haklara sahip olmaya doğru bir adım atılarak kadına kızlık soyadını birlikte kullanma hakkı verilerek ataerkil yapıdan uzaklaştırılmıştır⁴⁷. Ardından 1975 yılında aile hukuku reformu kanunu ile aile adı seçme hakkı eşlere tanınmıştır. Eğer aile adı da seçmemişlerse kadın eş, kocanın soyadını almaktadır. Yapılan değişikliklerin toplum yaşamına katkısı olup olmadığı da düzenli yapılan araştırmalarda incelenmektedir. Böylelikle Kıta Avrupası hukuk sistemine tabi ülkelerde de toplumda kadının ihtiyaçları görüldükçe kanunlar revize edilmekte; yapılan değişikliklerin fayda sağlayıp sağlamadığı hususları da istatistiksel olarak değerlendirilmektedir⁴⁸.

C. EVLENEN KADININ SOYADI BAKIMINDAN NHUY. m. 24’TEKİ YASAL DÜZENLEME

Kadının soyadı bakımından Türk Medeni Kanunu dışında başka bir kanunda düzenleme olmamakla birlikte Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği’nde⁴⁹ iptal edilen TMK. m. 187’ye benzer bir düzenleme yer almaktadır. İlgili düzenleme NHUY. m. 24 Evlenen kadının “(1) Evlenen kadın, kocasının soyadını alır. Kocasının soyadı ile birlikte önceki soyadını da kullanmak isteyen kadın, bu isteğini evlenme sırasında yazılı olarak evlendirme memurundan, evlenmeden sonra ise yazılı olarak veya e-başvuru ile nüfus müdürlüğünden talep edebilir. (2)Eşinin soyadı ile birlikte önceki soyadını da kullanan kadın, sadece eşinin soyadını kullanmak istediğini yazılı olarak veya e-başvuru ile talep ettiği takdirde nüfus müdürlüğüne gerekli işlem yapılır. Bu talepler herhangi bir sayısal sınırlamaya tâbi değildir. (3) Evlenmeden önce iki soyadı taşıyan kadın, bu soyadlarından sadece birinden yararlanabilir.” şeklindedir. Normlar hiyerarşisi gereği kanuna aykırı yönetmelik hükmü olamayacağından ilgili yönetmelik maddesinin de mülga olduğu belirtilmelidir. Zira İptal edilen bir kanun hükmüne aykırı şekilde uygulama olamaz; normlar hiyerarşisine aykırı olduğu açıktır. Ancak her ne kadar TMK m. 187 hükmü iptal edilmiş olsa da iptal edilen hüküm uygulanmaya devam etmektedir. Kişisel değerlerden birisi olan soyadını değiştirme zorunluluğu, ancak kanuni bir düzenleme ile öngörülebilir. Mevcut durumda kadının kocasının soyadını taşımasını gerektiren yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Zira kadınlar artık evlenmekle birlikte kocalarının soyadını taşımak zorunda olmayıp sadece bekarlık soyadını taşıyabileceklerdir. Evli kadının da bekarlık soyadını tek başına kullanması mümkün olduğundan ailenin soyadı kocanın soyadıdır demek pek doğru olmamaktadır⁵⁰. Kadın kendi iradesi ile isterse eşinin

⁴⁷ Gernhuber ve Coester-Waltjen (n 28) 142.

⁴⁸ Moroğlu (n 11) 64 dn 95’te yıllara göre istatistiksel oranlara yer verilmiştir.

⁴⁹ RG. S. 31122 T. 09.05.2020 <resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200509-20.pdf> (e.t.: 25.10.2025).

⁵⁰ Demet Özdamar, ‘5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun Türk Medeni Kanunu’ndaki İlkeler

soyadını, isterse kendi soyadını isterse de iki soyadı da evlilik birliği süresince kullanmayı tercih edebilmelidir. TMK. m. 187 iptal edilmemişçesine, NHUY. m. 24 hükmünün varlığı sebebi ile iptal kararından önceki düzenin uygulamada devam ettirilmesi doğru değildir.

D. EVLENEN KADININ SOYADI BAKIMINDAN GÜNCEL DURUM

Anayasa Mahkemesi TMK. m. 187/1'in iptaline ilişkin kararı 28.04.2023'te Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Ancak dokuz aylık süre 28.01.2024'te dolmasına rağmen yeni bir düzenleme kanun koyucu tarafından yapılmamıştır ve bu süreçte evlenen kadının soyadı konusunda kanun boşluğu oluşmuştur. Soyadının değişmezliği genel ilkesi gereği evlenen eşlerin kendi soyadlarını taşımaya devam edecekleri kabul edilebilir. Bu tarihten itibaren bir görüşe göre⁵¹ iptal hükmünün yürürlüğe girmesinden sonra evlenen kadınların, istemleri hâlinde bile kocalarının soyadını kullanma imkânı bulunmamakta olup, şayet arzu ederlerse soyadının değiştirilmesi davası açmaları gerektiği ifade edilse de kanaatimizce evlenen kadınlar isterlerse evlenmeden önce kullandıkları kendi soyadlarını, isterlerse eşlerinin soyadlarını isterlerse ikisini birlikte kullanabilmelilerdir. Yasal olarak böyle bir tercihte bulunmalarına engel bulunmamaktadır⁵². Ancak uygulamada yıllardır süregelen erkek eşin soyadının aile soyadı olarak kullanılması gereği nüfus müdürlükleri tarafından evlilik başvurusunda benimsenen bir durum olmakta; böyle bir soyadı seçimi talebi başvuru esnasında kolaylıkla kabul edilmemektedir. Zira kadınların da kanun boşluğu karşısında böyle bir seçim yapabilecekleri konusunda gerek evlilik başvurusu yaparken resmi memur tarafından gerekse ilgili merciler tarafından bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Evlenen kadının soyadına ilişkin bu durum *Helvacı* tarafından "*Kadının halâ soyadı yok*" şeklinde tek cümle ile özetlenmiştir⁵³. Nitekim bu husus evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun soyadı bakımından da önem arz etmektedir.

Çocuğun soyadını belirleyen soybağı, anne ile baba arasındaki hukuki ve doğal bağıdır⁵⁴. Dolayısıyla çocuğun soyadı velayete değil soybağına ilişkin bir haktır. TMK. m. 285'te düzenlenen babalık karinesi uyarınca, evlilik birliği devam

İşığında Değerlendirilmesi' Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II (Turhan 2010) 1632; Gülten Duran, 'Anayasa Mahkemesinin TMK md. 187 Hükmünü İptali ve Sonrası' (2025) 2 (2) *Medeni Hukuk Dergisi* 235.

⁵¹ Erdoğan (n 29) 11-12.

⁵² Damla Özden Çelt, 'TMK m. 187'nin İptali Kararının Çocuğun Soyadına Olası Etkileri ve Olması Gereken Hukuk Bağlamında Bir Öneri' *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2023) 13 (2) 1078; Baş ve Baş (n 11) 505; Helvacı (n 36) 168; Mürşide Şimşek '*Aile Birliğinin ve Kişilik Hakkının Korunması Bağlamında Evlenen Kadının Soyadı*' (2023) 48 *Yasama Dergisi* 35.

⁵³ Helvacı (n 36) 167.

⁵⁴ Nagehan Kırkbeşoğlu, *Soybağı Alanında Biyoetik ve Hukuk Sorunları* (Vedat 2006) 8; Cem Baygın, *Soybağı Hukuku* (XII Levha 2010) 280.

ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır, kocanın soyadını alır. Nitekim NHK m. 28/IV'de çocuğun baba ile soybağı, ana ve babanın sonradan evlenmesiyle, tanıma veya mahkeme kararıyla kurulmuş ise çocuk babasının soyadını alır şeklinde evlilik birliği dışında doğan çocuğun soyadı düzenlenmiştir⁵⁵. Evlilik birliği içinde doğan çocuk bakımından ise; çocuğun ailenin soyadını taşıması için, ana veya babanın çocuk üzerinde velâyet hakkına sahip olması şart değildir⁵⁶. Zira çocuğun soyadı TMK. m.321'de "*Soybağının Hükümleri*" başlığı altında yer almaktadır. Evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun soyadı bakımından TMK. m. 321 hükmü "*Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; evli değilse ananın soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır*" şeklinde düzenlenmişti. Ancak hükümde geçen, "*evli değilse ananın*" ifadesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş⁵⁷ ve "*Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; (...) soyadını taşır*" şeklinde hüküm yürürlükte kalmıştır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre çocuğun soyadı, ailenin soyadı kavramı ile sınırlı kalmıştır. Buna göre, TMK. m. 321 gereği evlilik içinde doğan çocuklar ailenin soyadını alır. Düzenlemelere bakıldığında evlilik birliği içinde doğan çocuk ailenin soyadını alır ancak TMK. m. 187'nin iptali sonrası aile soyadı belirsiz hale gelmiştir⁵⁸. Yürürlükteki yasal düzenlemelere göre hâlihazırda bir aile soyadı mevcut olmadığından çocuğun kimin soyadını alacağı meselesi gündeme gelmektedir. Ataerkil bir toplum olunması sebebiyle uygulamada halen babanın soyadı hukuki bir dayanağı bulunmamakla birlikte ailenin soyadı olarak uygulanmaktadır⁵⁹. Zira yazılı olmayan toplumsal kurallar gereği soy biyolojik olarak kanun kapsamında erkek üzerinden ilerlediği düşüncesi ile aile soyadının da halen erkek eşin soyadı olduğu kabul edilmektedir. Ancak Türk Medeni Kanunu'nda ailenin soyadı konusunda yürürlükte bir düzenleme bulunmamaktadır⁶⁰. Her ne kadar TMK. m. 321'de çocuğun ailenin soyadını alacağı düzenlenmiş olsa da TMK. m. 187 hükmünün iptali sonrasında eşler aile soyadı edinmek zorunda olmadıklarından, TMK m. 321 hükmü uyarınca

⁵⁵ Ayça Akkayan Yıldırım, *Evlilik Dışı Çocuğun Soyadı ve 02.07.2009 Tarih 2005/114 E. 2009/105 K. Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararının Bu Bağlamda Değerlendirilmesi*, (2010) Prof. Dr. Rona SEROZAN'a Armağan C. I (XII Levha Yayıncılık 2010) 72 vd.; Abik (n 19) 140.

⁵⁶ Pelin Işıntan 'Anayasa Mahkemesinin 8.12.2011 Tarihli Kararı Işığında Türk Hukukunda Velayet Hakkı Kendisine Verilmiş Kadının Çocuğun Soyadını Seçme Hakkı Mevcut Mudur?' (2012)11(1) *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 267.

⁵⁷ AYM, T. 2.7.2009, E. 2005/114, K. 2009/105 <sinerjimevzuat.com.tr> (e.t.: 25.10.2025).

⁵⁸ Yasemin Durak ve Nurşen Ayan, 'Anayasa Mahkemesinin Türk Medeni Kanunu'nun 187. Maddesini İptal Etmesi Çerçevesinde Kadın ve Çocuğun Soyadının Değerlendirilmesi' Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2023) 8 (2) 372.

⁵⁹ Nurten İnce, 'Son Yargı Kararları Işığında Kadının Soyadı' *International Journal of Political Studies* (2017) 3 (2) 40.

⁶⁰ Başak Başoğlu, 'Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi' *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2017) 8 (1) 358.

evlilik birliği içinde doğan çocuğa hangi soyadın verileceği hususu tartışmalı hale gelmiştir. Bilindiği üzere baba ile çocuk arasında soybağı ana ile evlilik, tanıma veya babalık hükmü ile kurulmaktadır⁶¹. Evlat edinme yolu ile de yapay soybağının kurulabilmesi mümkündür. NHK. m. 28/IV hükmü gereği baba ile çocuk arasında soybağı tanıma veya babalık hükmü ile kurulmuşsa, annenin bekarlık soyadını taşıması durumunda dahi çocuğun babanın soyadını alacağı düzenlenmiştir. Zira hükümde tanıma ve mahkeme kararı ile baba ile soybağı kurulan çocuğun babasının hanesine baba adı ve soyadı ile nakledildiği belirtilmiştir⁶². Tanıma ve babalık hükmü ile çocuğun soyadı bu şekilde düzenlenmiştir. Çocuk ve baba arasında soybağının kurulduğu diğer bir usul olan babanın sonradan ana ile evlenme yoluyla kurulması hâlinde ise TMK. m. 292 hükmünce evlilik dışında doğan çocuk kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tabi olduğundan TMK. m. 321 hükmünün uygulanması ve çocuğun ailenin soyadını taşıması gerekmektedir. Aile soyadı, eşlerin ortak soyadı olup ailenin sosyal ilişkilerinde anıldıkları ad olarak tanımlanmaktadır⁶³. TMK. m. 187'nin iptalinden önce aile soyadı erkek eşin soyadıydı. Dolayısıyla evlilik birliği içerisinde doğan çocuk babasının soyadını aile soyadı olarak almaktaydı. Ancak hükmün iptali sonrasında çocuğun soyadına ilişkin uygulanma imkânı kalmayan TMK. m. 321 hükmünde örtülü boşluk olup hükmün yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Zira çocuğun soyadı onun şahsi hakkı olup buna ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerekir. Bu hususta kanun koyucu evlenen eşlerin soyadına ilişkin düzenleme yapmalı ki eşler aile soyadı kararlaştırırlarsa çocuğun soyadı bakımından da belirsiz sona erebilsin. Ayrıca TMK. m. 321 hükmü de yeniden düzenlenerek hem eşler hem çocuklar bakımından birbiri ile ilgili her iki hüküm hakkında boşluk ve belirsizliklere son verilmelidir.

E. EVLENEN KADININ SOYADINA İLİŞKİN DOKTRİNDE YER ALAN DÜZENLEME ÖNERİLERİ ve ÖNERİMİZ

Açıklandığı üzere birbiri ile bağlantılı ve sebep sonuç ilişkisi içerisinde bulunan kadının soyadı, aile soyadı ve evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun soyadı bakımından kanun koyucunun yasal düzenlemeler yapması gerekmektedir. Zira kamu düzenine ilişkin olan bu hususlarda dava açıldığında hâkim kanunlarda bir düzenleme bulunmadığı yani bir hukuk boşluğu olduğu için kendisi kanun

⁶¹ Zeynep Özcan, § 9. *Soybağının Kurulması: Genel Hükümler ve Tanıma*, Özlem Tüzüner ve Metin İkizler (Eds) *Medeni Hukuk – II (Aile Hukuku)* (Adalet 2024) 362; Semih Yünlü, *Soybağının Hükümleri, Genel Hükümler ve Velayet*, Özlem Tüzüner ve Metin İkizler (Eds) *Medeni Hukuk – II (Aile Hukuku)* (Adalet 2024) 379; Abik (n 19) 139.

⁶² Benzer yönde görüş: “..kanun boşluğu, NHK m. 28/IV hükmü genişletici yoruma tabi tutularak anası bekarlık soyadını taşımaya devam etse bile babası ile herhangi bir yolla soybağı kurulan çocuğun babasının soyadını alacağı ileri sürülebilir.” Erdoğan (n 29) 12.

⁶³ Tuba Birinci Uzun, ‘Aile Soyadı Çıkmazı’ *Ankara Barosu Dergisi* (2016) 4 107; Cem Baygın, ‘Kan Bağına Dayanan Soybağı’ *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, (2002) 6 (1-4) 279; Erdoğan (n 29) 17.

koyucu olsaydı bu hususta nasıl karar verirdi ise hukuk yaratma yetkisini kullanarak uyuşmazlığı çözümlenecektir. Hakim bu yetkisini kullanırken mehz kanun hükümlerinden yararlanır. Bu hususta İsviçre Medeni Kanunu'nda ana ve baba ilk çocuklarına doğumdan itibaren 1 yıl içerisinde veya velayeti birlikte edindikten sonra çocuğun diğer tarafın bekarlık soyadını taşıyacağını kararlaştırabilecekleri şeklinde düzenlenmiştir⁶⁴. Benzer bir düzenleme Alman Medeni Kanunu'nda da yer almaktadır. Almanya'da eşler farklı soyadlarla evlilik birliğine devam ediyorlarsa eşler ikisinden birinin soyadını çocuklara verilmesini kararlaştırabilirler veya aile soyadı belirlemişlerse bu soyadın çocuğa verilmesini talep edebilirler.

İptal edilen TMK. m. 187 yerine düzenlenecek yeni hükme ilişkin doktrinde farklı öneri ve görüşler bulunmaktadır. Kadının soyadına ilişkin ilk görüşlerden biri⁶⁵ evlenen kadının bekarlık soyadını tek başına kullanabilmesi önerisidir. Bu görüşü de kapsayan ancak alternatif başka önerileri de içeren doktrinde⁶⁶ çoğunlukla kabul edilen farklı görüşe göre; evlenmenin kadının soyadına etkisi düzenlenirken bu düzenlemenin eşitlik ilkesine uygun her iki eşe de eşit hak ve yetki verilmesi şekilde olması gerekir. Diğer bir görüşe göre ise⁶⁷ evlenen kadın ve erkek bekarlık soyadlarını kanunen kullanmaya devam etmelidirler. Eşlerin talep etmeleri halinde haklı bir nedene dahî dayanmaksızın eşlerden birinin ya da ortaklaşa seçilecek başka bir soyadın ortak soyadı olarak kullanabilmeleri mümkün olmalıdır. Karşılaştırmalı hukuk düzenlemelerinin dikkate alınması gerektiğini öneren görüşler de vardır. Bu görüşe⁶⁸ göre İsviçre Medeni Kanunu'ndaki düzenlemeler ülkemizde de uygulanabilecek iken; farklı bir görüş İsviçre Hukukundaki düzenlemede kendi soyadı, aile adı olarak seçilmeyen eşe evlilik birliği öncesi soyadını kullanma imkânı vermediğinden, Alman Medeni Kanunu'ndaki düzenlemenin ülkemizde uygulanmasının daha yerinde olacağı şeklindedir⁶⁹. Bu görüşü destekleyen bir öneride⁷⁰ eşlerin evlendirme memuruna yapacakları bir

⁶⁴ Hausheer ve Reusser ve Geiser (n 23) Art. 160 N.23; Zeynep Güler, *Türk Hukuku'nda Kadının Soyadına İlişkin Gelişmeler Çerçevesinde Çocuğun Soyadı* (On iki Levha 2019) 28.

⁶⁵ Bilge Öztan, 'Evlilik Birliğinin Sona Ermesi Halinde Kadının Soyadı Sorunu' *Prof. Dr. Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan* (1972) 433.

⁶⁶ Helvacı (n 36) 165; Öcal Apaydın (n 36) 457; Reyhani Yüksel (n 16) 55; Havutçu ve Kalkancı (n 35) 170; Acabey (n 30) 510; Ece Göztepe, *Anayasa Mahkemesi Kararlarının İç Uyumu ve Aile Hukukuna Etkisi Sorunu: Soyadı ve Aile Konutuna İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Analizi*, Hanife Doğrusöz Koşut, Hatice Selin Pürselim, Özlem Karaman Coşgun, Sibel Özel (Edt) Özel Hukukun Güncel Sorunları ve Anayasa'nın Özel Hukuka Etkileri C.1 (On İki Levha 2024) 29; Çelt (n 52) 1087; Ayan (n 15) 81; Yılmaz ve Çavuşoğlu (n 20) 25; Erbek Odabaşı (n 19) 102; Baş ve Baş (n 11) 518; Duran (n 50) 247.

⁶⁷ Mortaş (n 9) 358; Havutçu ve Kalkancı (n 35)170.

⁶⁸ Birinci Uzun (n 63) 123.

⁶⁹ Erbek Odabaşı (n 19) 64.

⁷⁰ Abik (n 19) 269; Zafer Gören, *Türk-Alman-İsviçre Hukukuna Göre Farklı Cinslerin Eşit Haklara Sahip Olması*, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları 1998) 103.

açıklama ile evlilik adı olarak eşlerden birinin adını seçmemişlerse her iki eşin doğum adlarının birleşmesinden oluşan ad evlilik adı olmasıdır. Diğer bir görüş eşlerin ortak bir aile soyadı belirlemeleri durumunda evlilikten önce evlendirme memuruna, evlendikten sonra nüfus müdürlüğüne birlikte yapacakları yazılı başvuruya taleplerini bildirebilecekleri; eğer aile adı yerine eşlerden her biri, evlenmeden önce kullandığı soyadını evlilikten sonra da kullanmayı seçmişlerse bu hakkın kadın ve erkek eşin ikisine de tanınabileceği doktrinde öneri olarak ileri sürülmektedir⁷¹. Bu konuda farklı bir görüş ise, iptal edilen TMK. m. 187 hükmü yerine düzenlenecek yeni hükümde kadın eşi isterse kendi soyadını evlilik birliği sonrasında da kullanabilme hakkı tanınmalı; isterse de kocasının soyadının önünde kendi bekarlık soyadını taşıma imkânı verilmelidir. Aile soyadı seçilecekse bu hususta kadın eşin evlilik öncesi soyadının aile soyadı olarak tercih edilmesi nüfus kayıtlarında karışıklığa sebep verebileceğinden sadece erkek eşin soyadı aile soyadı olarak seçilmelidir⁷². Diğer bir görüşe göre⁷³ eşler, her biri evlilik öncesi soyadını kullanmaya devam etmek istemedikleri takdirde, evlendirme memuruna yapacakları yazılı bildirim ile ortak aile adı olarak erkeğin ya da kadının doğumla aldığı soyadını seçebilirler. Soyadı aile adı olarak seçilmeyen eş doğumla kazandığı soyadını aile adının önünde taşıyabilir. Eşler böyle bir seçimde bulunmamışlarsa kadın evlenmekle kocasının soyadını alır ve doğumla aldığı soyadını kocasının soyadının önünde taşır. Başka bir görüşe göre ise evlilik eşlerin soyadında değişiklik yapmamalıdır. Ancak eşler kendi soyadlarıyla sınırlı olarak ortak aile adı belirleyebilmelilerdir⁷⁴. Bir diğer görüş⁷⁵ eşlerin, kendi bekârlık soyadını tek başına ya da eşinin soyadı ile de birlikte taşıyabileceği veya eşlerin ortak bir aile soyadı seçebilmeleri sağlanmalıdır. Aile soyadının tercih edilmesi halinde bu erkeğin veya kadının bekârlık soyadı olabileceği gibi her ikisinin bir arada kullanılması ya da üçüncü bir soyadı belirleme şeklinde de olabilir. Mevcut düzenlemeden ilgili madde yürürlüğe girmeden önce yapılan evliliklerdeki eşler de yararlanabilmelidir görüşüdür.

Tüm bu görüşlere yer verdikten sonra kendi görüşümüzü ifade edersek; kanun koyucunun yeni düzenleme yaparken öncelikle toplum ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması gereği ilk önerimizdir. Zira MK. 153 ve TMK. m. 187 pek çok kez dava konusu edilmiş ve iptali istenmiştir. Dolayısıyla kadının kendi soyadını kullanması yönünde talep ve ihtiyaç olduğu açıktır. Her ne kadar TMK. m. 187 hükmü iptal edilmiş olsa da uygulamada nüfus idarelerinde halâ bu hükmün etkilerinin devam ettiği görülmektedir. Evlenen eşlerin iptal edilen hüküm son-

⁷¹ Kübra Kamelya Efedayioğlu, 'Evli Kadının Soyadı Problemi' 4 *Ankara Barosu Dergisi* (2019) 32; Şimşek (n 52) 107; Havutçu ve Kalkancı (n 35) 145; Acabey (n 30) 510; Dursun (n 8) 119.

⁷² Hüseyin Hatemi, *Aile Hukuku* (On iki Levha 2023) 90; Yılmaz (n 8) 149.

⁷³ Moroğlu (n 13) 268.

⁷⁴ Başoğlu (n 60) 374; Ateş (n 42) 697.

⁷⁵ Durak ve Ayan (n 58) 381; Ateş (n 42) 697.

rası soyadı hususunda bilgilendirilmemesi, ataerkil toplum anlayışının gereği olarak erkek eşin soyadının aile soyadı olarak uygulanmaya devam etmesi bu etkinin örnekleridir. Yürürlükte olan NHUY. m. 24'ün normlar hiyerarşisi gereği bu uygulamalara sebebiyet teşkil edemeyeceği de ifade edilmiştir. O halde yasa koyucunun bu konuda nasıl bir düzenleme yapması gerektiği hususunda şunları ifade edebiliriz. Öncelikle Alman hukukunda olduğu gibi, eşlere ortak bir aile soyadı seçebilme hakkı tanınmalıdır. Ancak bu hak bir zorunluluk olarak düzenlenmemelidir. Eşlere ortak bir aile soyadı seçip seçmeme hususunda bir serbesti tanınmalıdır. Aile soyadının seçiminde eşlerden birinin evlilik birliği kurulmadan önce sahip oldukları soyadlardan tercih yapmalılar. Kanaatimizce eşlerin kendi soyadları dışında farklı bir soyadını aile soyadı olarak kabul etmeleri nüfus kayıtlarının düzeni bakımından karışıklıklara sebebiyet verebilir. Bu sebeple eşlerden birisinin yahut ikisinin soyadlarının birlikte tercih edilmesi mümkün olmalıdır. Hangi eşin soyadının önce yazılacağı hususunda anlaşmazlık olursa alfabetik sıraya göre soyadlar dizilmelidir. Eşlerden sadece birisinin soyadının aile soyadı olarak seçilmesi durumunda diğer eşe, aile soyadının önünde kendi soyadını taşıma yetkisi de verilmelidir. Eşler aile soyadı seçmemişlerse her eş evlilik birliği kurulmadan önceki soyadlarını kullanmaya devam etmelidirler. İsterlerse eşler kendi soyadları ile birlikte eşinin soyadını da kullanabilmelidir. Böylece eşlere isterlerse aile soyadı belirleyebilme isterlerse de evlilik birliği öncesindeki soyadlarını kullanabilme imkânı tanınmış olur. Bu şekilde her yönüyle eşitlik ilkesine uygun bir düzenleme yapılabilmesi mümkün olacaktır. Bu hususta çocuğun soyadı bakımından, eşler aile soyadı belirlemişlerse aile soyadı çocuğun soyadı olarak kabul edilmelidir. Aile soyadı belirlenmesi hususunda seçim yapmamışlarsa eşler hangi eşin soyadının çocuğa verileceği hususunda anlaşmalılardır. Anlaşmamaları durumunda alfabetik sıraya göre veya TMK. m. 195 gereği hakim mütahalesi ile çocuğun soyadına karar verebilirler.

Kanun düzenlemesine katkı sağlamak, toplum düzeninin ve nüfus kayıtlarının düzenleme ve işleyişine katkıda bulunmak amacıyla önerilen tüm görüşler önem arz etmektedir. Kanun koyucunun düzenleme yaparken hem toplumun ihtiyaçlarına hem doktrin görüşlerine hem de mehzaz kanunları inceleyerek yeni bir düzenleme yapması önem arz etmektedir. Bu düzenleme yapılırken iptal kararından etkilenen TMK. m. 321, NHUY. m. 24 gibi diğer hükümlerin de yeniden gözden geçirilmesi sistematik birliğin sağlanması bakımından yerinde olacaktır.

II. EVLENEN KADININ KÜTÜĞÜNÜN KOCASININ KÜTÜĞÜNE TAŞINMASINI DÜZENLEYEN NHK. M. 23/II HÜKMÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. KİŞİSEL DURUM SİCİLİ

Kişisel durum sicilleri gerçek kişileri birbirinden ayırmaya yarayan ve hukuk düzenince sonuç bağlanmış kişisel halleri, hukuki durumları, hak ve yükümlü-

lükleri gösteren sicillerdir⁷⁶. Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda kişisel durum sicilleri nüfus kütüğü olarak ifade edilmiş ve NHK m. 3/u'da nüfus kütüğü; aile kütüğü, özel kütük ve yedeklerinden oluşan kayıtların tümü şeklinde tanımlanmıştır. Kişisel durum sicilleri Türk Medeni Kanunu'nda doğum kütüğü, evlenme kütüğü ve ölüm kütüğü olmak üzere üç türde belirlenmiştir. Kişisel durum sicilleri ve bu sicillerin tutulmasına dayanak olan belgeler TMK m. 7 anlamında resmi sicil ve senet sayılmaktadırlar. Adi karine niteliğindeki bu sicillerin aksi iddia ve ispat edilebilir. İspat yükü ise iddiada bulunan tarafa düşer.

TMK. m. 41-43 hükümlerinde doğum kütüğü ve ölüm kütüğüne ilişkin hükümler bulunmakla birlikte TMK. m. 144'te evlenme kütüğüne ilişkin usulün Evlendirme Yönetmeliği⁷⁷ ile düzenlendiği belirtilmiştir. Kişisel durum sicillerinin yer aldığı bir diğer düzenleme Nüfus Hizmetleri Kanunu'dur. Ancak bu Kanun'da Türk Medeni Kanunu'ndan farklı olarak aile kütüğü ve özel kütükler şeklinde ayırım yapılmıştır. NHK. m. 3/e'de nüfus olaylarına ilişkin kayıtların kâğıt veya elektronik ortamda tutulduğu kütük olarak aile kütüğü tanımlanırken; NHK. m.3/z bendinde ise doğum, evlenme, boşanma, ölüm, kayıt düzeltme ve diğer olaylar şeklinde tutulan ve ayrı ayrı tasnif edilen dayanak belgelerinin konulduğu dosya şeklinde özel kütükler tanımlanmıştır⁷⁸.

TMK m. 36-44 arasında düzenleme alanı bulan kişisel durum sicilleri hakkında hükümler bulunmakla birlikte Nüfus Hizmetleri Kanunu evlenme ile kadın eşin kocasının kütüğüne taşınması konusunda ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Çalışma kapsamında evlenen kadının aile kütüğünün erkek eşin kütüğüne taşınması sebebi ile aile kütüğü ile evlenme kütüğü hakkında bilgilendirme yapılmaktadır.

B. EVLENME KÜTÜĞÜ

Evlendirme memurları tarafından tutulan ve evlenme sözleşmelerinin tescil edildiği kütük evlendirme kütüğü olarak adlandırılır⁷⁹. Evlendirme memurları

⁷⁶ İhsan Erdoğan ve Dilşad Keskin, *Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (Adalet 2025) 354; Seda Baş ve Sezgin Baş, *Evlenme ve Boşanmanın Kadının Kişisel Durum Sicillerine Etkisi: Medeni Hukuk ve Anayasal Bakış Açısıyla Bir İnceleme*, Hasan Tahsin Keçeliçil ve Atilla Kasap (Eds), *Aile, Kadın ve Çocuk Hukuku: Aile Yılı Perspektifinden Bir Değerlendirme* (Yetkin 2025) 324 vd; Şebnem Akipek Öcal, *Kişisel Durum Sicillerinde Kadının Evlenme ve Boşanma Hallerinde Durumu* Sühayla Suzan Gökalp Alıca ve Necdet Basa (Eds), *II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu Cilt-1* (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2019) 373; Cem Baygın ve Ahmet Nar, *Medeni Hukuk Dersleri-I Başlangıç Hükümleri ve Gerçek Kişiler Hukuku* (Yetkin 2025) 431.

⁷⁷ RG 07.11.1985 S.18921.

⁷⁸ Seda Öktem Çevik, 'Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi' *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi – Özel Sayı: Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan* (2016) 22 (3) 2107.

⁷⁹ Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku* (On iki Levha 2021) 87; Kemal Oğuzman ve Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (Filiz 2024) 174; Pınar Aktaş Avcı, *Kişisel Durum Sicilleri*, Özlem Tüzüner ve Metin İkizler (Eds) *Medeni Hukuk – I* (Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku) (Adalet 2024) 407.

tarafından düzenlenen bildirim belgeleri aile kütüklerine işleneceği yer nüfus müdürlüğünce tarih ve sıra sayılarına göre bir araya getirilerek bulunduğu yıla göre dosyalanır⁸⁰. Evlenme sözleşmesi eşler, şahitler ve memur tarafından imzalandığında evlenmenin şekli unsuru tamamlanmış olur. Evlendirme kütüklerinin düzenlenmesine ilişkin hükümlerin mevcut olduğu Evlendirme Yönetmeliği m. 35/e'de “Yapılan evlenmeler evlendirme memuru tarafından “Evlenme Kütüğü”ne geçirilir ve karı-koca, şahitler ve memur tarafından imza edilir. Böylece evlenmenin şekli unsuru tamamlanmış olur. Usulüne göre tasdik edilmiş evlenme kütükleri, evlenmenin yapıldığına karine teşkil ederler. Ancak, evlenmenin devam edip etmediği konusunda hukuki bir değer taşımazlar. Bu husus, nüfus aile kütük kayıtları ile belgelendirilip ispatlanır. Evlenme kütüğünde silinti ve kazıntı yapılamaz. Yanlış yazılan bilgilerin düzeltilmesi nüfus mevzuatına tabidir” şeklinde düzenlenmiştir. Eşler evlenmenin yapıldığı tarihten itibaren on gün içinde evlendirme bildirimini nüfus müdürlüğüne gönderir ve nüfus müdürlüğü bu bildirimleri tescil eder. Böylece evlenen kadının kaydı kocasının aile kütüğü hanesine taşınır. Kocasını ölen kadın yeniden evlenene kadar ölen kocasının kütüğünde kalır ancak isterse babasının kütüğüne de dönebilir. Böylelikle evlilik kişisel durumu, aile kütüğüne tescil edilir⁸¹.

C. AİLE KÜTÜĞÜ

Aile kütüğü doğum, ölüm, evlenme, boşanma, evlat edinme, tanıma, kayıt düzeltme, soybağının düzeltilmesi gibi kişisel durumlarda değişiklik meydana getiren nüfus olaylarına ilişkin kayıtların kâğıt veya elektronik ortamda tutulduğu kütüktür⁸². Aile kütüğünde amaç; aynı soydan gelen ve aynı soyadı taşıyan ve aynı hanede kayıtlı olan bireylerin tek aile gibi nüfus kayıtlarını devam ettirmektir⁸³. Aile kütüğüne yazılması gereken kayıtlar NHK m. 7'de sıralanmaktadır. İlçe Nüfus Müdürlüklerince tutulan aile kütüklerine ve merkezi veri tabanına ilgili olaylar tescil edilir. İlgili hükümde belirtildiği gibi evlenen kadın eşin evlilikle birlikte aile kütüğü, eşinin aile kütüğüne kaydedilmektedir⁸⁴. Tam olarak bu hususla ilgili Anayasa Mahkemesine iptal yolu ile başvuru yapılmıştır.

⁸⁰ Jale Akipek ve Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Kişiler Hukuku* (Beta 2024) 482; Baygın ve Nar (n 76) 491; Baş ve Baş (n 76) 331.

⁸¹ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 2) 165; Akipek ve Akıntürk ve Ateş (n 80) 482; Aktaş Avcı (n 79) 418; Baygın ve Nar (n 76) 491.

⁸² Hatemi (n 79) 89; Oğuzman ve Seliçi ve Oktay Özdemir (n 68) 172; Aktaş Avcı (n 79) 412; Akipek Öcal (n 76) 373; Baygın ve Nar (n 76) 483.

⁸³ Erdoğan ve Keskin (76) 356; Baş ve Baş (n 76) 330; Dural ve Ögüz (n 6) 209.

⁸⁴ Abdulkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)* (Beta 2000) 114 vd; Oğuzman ve Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 68) 162; Akipek Öcal (n 76) 373; Aktaş Avcı (n 79) 408, 412; Baygın ve Nar (n 76) 483.

III. EVLENEN KADININ EŞİNİN AİLE KÜTÜĞÜNE KAYDEDİLMESİNE İLİŞKİN NHK. M. 23/II HÜKMÜ İLE İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİNE İPTAL YOLUYLA YAPILAN BAŞVURU

Anayasa Mahkemesinin TMK. m. 187'nin iptali hakkında verdiği kararın ardından yine eşitlik ilkesine aykırılık teşkil eden; evlilik aktinin gerçekleşmesi ile sadece kadın eşe getirilen diğer bir yükümlülük olan aile kütüğünün kocasının aile kütüğüne taşınması hususu da yargıya intikâl etmiştir. Zira bu konuda NHK m. 23/II'de “*Evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır. Kocasını ölen kadın yeniden evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır. Ancak dilerse babasının kütüğüne dönebilir*” şeklinde düzenleme yer almaktadır. Hüküm gereğince evlenme bildiriminden sonraki nüfus memuru, kadın eş, kocasının nüfusuna geçirecek evlenme tutanağının bir örneğini arşive gönderir. Kadının kayıtlı bulunduğu yer nüfus memuru ise kadının kaydına şerh verir ve evlenen erkek talep ederse ayrı bir aile kütüğü açılır. Bir görüşe göre bu durum evlenen kadının aile kütüğünün koca hanesine taşınmasını, kadının bir anda kendi kimliğini yitirip kendisinin bile yabancı olduğu yeni bir kimliğe sahip olmasına neden olmaktadır⁸⁵. Kadın eş, belki evlenene kadar daha önce görmediği bir il, ilçe veya köye kaydedilmektedir. Bu düzenleme uygulamada evlenen kadının memleketi kocasının memleketidir şeklinde anlayışın bir göstergesidir⁸⁶. Erkek eşe ayrı bir aile kütüğü açtırabilme hakkı tanınırken kadın eşe böyle bir hak tanınmamasının yanı sıra kendi kütüğünde dahi kalamayıp kocasının kütüğüne taşınma zorunluluğu bulunması, NHK. m. 23/II'nin AY. m. 10 hükmüne aykırılık teşkil ettiğini göstermektedir. Söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddiası ciddi bulunarak dosya Anayasa Mahkemesine taşınmıştır. Mahkeme başvurunun ön incelemesini tamamlayarak ilgili hükmün esastan görüşülmesine karar vermiştir. NHK m. 23 hükmü, iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine bu şekilde taşınmış; ancak henüz karar verilmemiştir.

Kanaatimizce Anayasa Mahkemesinin evlenen kadının soyadı hususunda verdiği iptal kararı sonrası aile kütüğüne ilişkin hükmün iptaline de aynı gerekçelerle karar verilebilmelidir. Gerek AY. m. 10 “*Herkesin dil, din, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebeplerle kanun önünde eşit olduğu*” ilkesinde ve AY. m. 41 “*Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar*” şeklindeki toplumsal yaşamdaki önemi nedeniyle aileye, kadına ve çocuğa ilişkin devlete sorumluluklar yükleyen hükümlerinde gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılı-

⁸⁵ Akipek Öcal (n 76) 383; Baş ve Baş (n 76) 337.

⁸⁶ Yazarların haklı olarak ifade ettikleri gibi “Erkeğe hukuken tanınan ayrı bir aile kütüğü açtırma imkânı, “baba ocağını terk” olarak nitelendirilerek yadsınırken; kadının kütük değişikliği normal karşılanmaktadır.” Baş ve Baş (n 76) 337.

ğın Önlenmesi Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi gibi uluslararası belgelerde kanun önünde eşitlik ve anne ile çocuğun korunması hususlarına vurgu yapılmaktadır. Tüm bu düzenlemelere rağmen NHK m. 23/II'de evlenen kadın eşin, kocasının aile kütüğüne taşınıp; eşi ölürse halen orada kalacağı eğer isterse babasının kütüğüne tekrar kaydolabileceği şeklinde hüküm hem Anayasa'ya hem uluslararası metin ve antlaşma hükümlerine aykırıdır. Zira bu uluslararası metinler temel hak ve özgürlüklere ilişkin olup AY. m. 90/son gereği usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesinden dolayı çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınmaktadır. Bu veya benzer gerekçelerle hükmün iptaline karar verilirse bu konuda yasa koyucunun yapacağı yeni düzenlemenin kapsamının nasıl olacağı da önem arz etmektedir.

IV. ANAYASA MAHKEMESİNİN NHK M. 23/II HÜKMÜNÜN İPTALİNE KARAR VERMESİ DURUMUNDA KANUN KOYUCUNUN YAPACAĞI YENİ DÜZENLEMELERE ÖNERİLER

Anayasa Mahkemesinin evlenen kadının kocasının aile kütüğüne kaydını düzenleyen NHK. m. 23/II'nin iptaline karar vermesi üzerine kanun koyucunun bu konuda verebilecek olduğu karara ilişkin mehz kanunlardaki düzenlemelere bakmakta fayda vardır. İsviçre Medeni Kanunu (ZGB. Art. 39) ile Türk hukuk sistemindeki düzenlemeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu sebeple Türk Medeni Kanunu dışında bu konuya ilişkin 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve Nüfus Hizmetleri Kanunu Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

15.12.2017 kabul 01.01.2019 yürürlük tarihli değişiklikle ZGB. Art. 39⁸⁷ şu şekliyle kabul edilmiştir: “*Kişisel durum elektronik sicille belirlenir. Kişisel duruma göre; 1. Medeni hallere ilişkin doğum, evlenme, tescili yaşam ortaklığının kaydı, ölüm 2. Ergenlik, Soybağı, eş, tescilli yaşam ortaklığı gibi kişi ve aile hukuku ilişkileri; 3. Adlar; 4. Kanton ve federal vatandaşlık hakları; 5. Devlet vatandaşlığı dahildir*”. Kişisel hal sicillerinin 01.01.2005 tarihinden itibaren elektronik ortamda tutulması ve merkezi veri bankasına sicillerinin işlenmesi sistemi benimsenmiştir⁸⁸. Evlilik sonrası eşlerin nüfus kayıtlarında değişiklik yoktur. Kadın, doğduğu aileye kayıtlı kalır ve resmi belgelerinde kendi kimlik bilgilerini muhafaza eder. Çocukların soybağı ise ebeveynlerin ortak kararı ile belirlenir. İsviçre’de kadın ve erkek, doğdukları aile kütüğünde kalmaya devam

⁸⁷ ZGB. Art. 39 “*Der Personenstand wird in einem elektronischen Register beurkundet (Personenstandsregister). 2. Zum Personenstand gehören insbesondere: 1. die Zivilstandstatsachen wie die Geburt, die Heirat, die Beurkundung einer eingetragenen Partnerschaft, der Tod; 2. die personen- und familienrechtliche Stellung wie die Volljährigkeit, die Abstammung, die Ehe, die eingetragene Partnerschaft; 3. die Namen; 4. die Kantons- und Gemeindebürgerrechte; 5. die Staatsangehörigkeit*”.

⁸⁸ Güven (n 26) 54.

eder ve devlet, bireylerin evlilikle birlikte kimlik bilgilerinde değişiklik yapmasını zorunlu kılmaz⁸⁹.

Alman hukuk sisteminde BGB'de bu konu sistematik olarak düzenlenmemekte; esas düzenleme Personenstandsgesetz (PStG) ve Personenstandsverordnung (PStV) içerisinde yer almaktadır. Personenstandsgesetz Art. 15⁹⁰ kişisel hâl sicillerinin tutulduğu, nüfus, medeni hâl durumlarını düzenleyen, tescil işlemleri, kayıt örnekleri, nüfus kayıtların düzeltilmesi vb. hususlarda düzenlemeler yer alan kanundur. Personenstandsverordnung (PStV) ise; PStG'nin öngördüğü sistemin uygulama ve teknik-usul ayrıntılarını, kayıtların biçimi, belge düzeni, elektronik kayıtların yürütülmesi, bildirim formları ve süreçlerini düzenleyen yönetmeliktir. Personenstandsverordnung (PStV), Almanya'daki doğum, ölüm, evlilik gibi kişisel hâl kayıtlarının nasıl tutulacağını ve belgelerin nasıl düzenleneceğini detaylandıran uygulama yönetmeliğidir. Bu belgelerde evlenen eşlerin birbirlerinin hanelerine taşınma odaklı bir kayıt tekniği olmayıp; Alman hukuk sisteminde olay temelli sicil kayıt sistemi bulunmaktadır. Evlilik olayı resmi sicile işlenir ve evlenme belgesi alınır. Evlilik, kişisel hâl olayı olarak kaydedilir. Evliliğin evlilik siciline işlenmesi ve varsa seçilen evlilik soyadı gibi statü bilgileri ilgili kayıtlarda yer alırken evlenen kadının kütüğünün kocasının hanesine taşınması şeklinde tek taraflı sicil nakli veya aile kütüğüne bağlı tek bir nüfus dosyasına taşınma şeklinde bir sistem bulunmamaktadır. Almanya'da eşler kendi soyadlarını koruyabilir veya ortak bir soyadı seçebilirler; kütüğe ilişkin nüfus kayıtlarında herhangi bir değişiklik olmaz.

Nüfus Hizmetleri Kanunu ve Yönetmeliği'nde evlilikle ilgili kütüklerde meydana gelen değişikliklere ilişkin hükümlere bakıldığında NHK. m. 23/II'de evlilik birliğinin ölümle sona ermesine ilişkin kadın eşin ölen eşin kütüğünde kalacağı eğer isterse babasının kütüğüne tekrar kaydolabileceği düzenlenmiştir. Bu hükmün dışında NHUY. m. 28/I "*Boşanan kadının koca hanesindeki kaydı kapatılarak, bu evlenmeden önce kayıtlı bulunduğu hanedeki nüfus kaydı açılır.*"; m.46/III "*Evliliğin fesh veya iptal edilen kadının, koca hanesindeki kaydı kapatılıp önceki soyadı verilerek bu evlenmeden önce kayıtlı bulunduğu hanedeki nüfus kaydı açılır.*" hükümlerinde de evlilik birliğini sona erdiren diğer hallerde kadın eşin kütüğüne ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Kanun koyucunun kadının kişisel

⁸⁹ Akipek Öcal (n 76) 378.

⁹⁰ PStG § 15 Eintragung in das Eheregister "(1) Im Eheregister werden im Anschluss an die Eheschließung beurkundet 1. Tag und Ort der Eheschließung, 2. die Vornamen und die Familiennamen der Ehegatten, Ort und Tag ihrer Geburt, ihr Geschlecht sowie auf Wunsch eines Ehegatten seine rechtliche Zugehörigkeit zu einer Religionsgemeinschaft, die Körperschaft des öffentlichen Rechts ist, 3. die nach der Eheschließung geführten Vornamen und Familiennamen der Ehegatten. (2) Zum Eheeintrag wird hingewiesen 1.auf die Beurkundung der Geburt der Ehegatten, 2.auf die Staatsangehörigkeit der Ehegatten, wenn sie nicht Deutsche sind und ihre ausländische Staatsangehörigkeit nachgewiesen ist, 3.auf die Bestimmung eines Ehenamens, 4. auf das Sachrecht, dem die Namensführung der Ehegatten unterliegt."

durum sicillerinde öngördüğü düzenlemeler, aile birliğinin korunması amacıyla yapılsa da TMK'nın kadın-erkek eşitliğini esas alan sistemine ve Anayasa'da teminat altına alınan eşitlik ilkesine aykırıdır. Anayasa Mahkemesi NHK. m. 23/II'nin iptaline karar verirse evlilik birliğinin kurulması ile kadın eşin kaydı kocasının kaydına taşınmayacaktır. Böyle bir durumda kanun koyucu iki şekilde hareket edebilir. Öncelikle aile ve evlenme kütüklerinin kayıt temelli varlığının devamını amaçlanıyorsa; evlilik birliği ile kadın eşin aile ve evlenme kütüklerinde değişiklik yapılması zorunluluğu gerektirmeyen; eşlerin isterlerse kendi kararları ile taraflardan birinin kütüğüne kaydedilmesine de imkân sağlayacak yasal düzenlemelere yer verilmesi kanaatimizce yerinde olacaktır. Ortak çocuklar bakımından da soyadında olduğu gibi eşlerin belirleyeceği tarafın veya eşler aile kütüğünü kararlaştırmışlarsa çocukların da o kütüğe kaydedilebilmesi hususunda hükümler getirilebilmesi mümkün olmalıdır. Eğer kanun koyucu İsviçre ve Alman hukuk sistemlerinde olduğu gibi eşlerin birbirlerinin kütüğüne taşınması şeklinde bir sistem bulunmamasını tercih ederse; bu durumda sadece kişisel hal değişiklikleri kaydedilebilir. Benzer bir düzenleme Türk hukuk sisteminde yer aldığı evlilik birliğinin ölüm, fesih veya iptali ile sona ermesi hallerinde eşlerin birbirlerinin kütüklerine taşınması şeklinde farklı hükümlerin düzenlenmesine de gerek olmayıp; sadece doğum, ölüm, evlilik, boşanma gibi kişisel hal olaylarının kayıt altına alınması yeterli olacaktır. Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin kararı sonrasında bu husus daha da önem kazanacaktır.

SONUÇ

Soyadı kullanımı bir kişilik hakkı olup, kadın eş evlilik birliği kurulduktan sonra da bekarlık soyadını tek soyadı olarak kullanma hakkını korumalıdır. Kadın gerek hukuki olarak sahip olduğu kimlik, gerekse sosyal çevresinde, iş hayatında birey olarak toplumda nasıl tanınmışsa evlilik birliği kurulduktan sonra da o kimlikle devamlılığı olmalıdır. Sadece evlenirken değil, boşanırken de kadın, istemesi halinde kocasının soyadından vazgeçmek zorunda olmamalıdır. Erkek evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da tek başına kullanabildiği hâlde kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak kocasının soyadının önünde kullanabileceği şeklindeki hükmüyle yazılı olmayan hukuk kuralları gereği soyun erkek eş üzerinden devam ettiği düşüncesi ile hükmün uygulanmasında cinsiyet temelinde farklı muamelenin yapıldığı açıktır. Anayasa Mahkemesinin 22.02.2023 tarihli TMK. m. 187'yi iptal kararı öncesinde, evli kadınların sadece kendi soyadlarını kullanabilmeleri için iki yol bulunmaktaydı. Evli kadın ya 23.09.2012 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluna gidebilmekte ya da YHGK 30.09.2015 tarihli ve 2014/889 E., 2015/2011 K. sayılı kararla açılan dava yoluna başvurabilmekteydi. Evli kadın eş, dava yoluyla talebine ulaşamazsa, iç hukuk kanun yollarının tüketilmesi koşuluyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunması gerekmektedir. Yargıtay

kararında Anayasa Mahkemesinin kararına uygun olarak kadının evlenmeden önceki soyadının kullanmasına izin verilmemesinden kaynaklanan uyuşmazlıkta AY. m. 90/V gereğince uluslararası sözleşme hükümlerinin uygulanması gerektiğine hükmedilmiş ve kadının evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra tek başına kullanmasına izin verilmemesinin AİHS m. 8 ile bağlantılı olarak m. 14'e aykırı olduğu sonucuna ulaşılarak kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra tek başına kullanabilmesi için haklı bir nedenin bulunmasına gerek olmadığı da ayrıca vurgulanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 22.02.2023 tarihli TMK. m. 187'yi iptal kararı sonrasında yürürlüğe girmesi için tanınan 9 aylık süre içerisinde kadının yalnızca kendi soyadını da kullanabileceği yönünde bir yasal düzenlemenin hayata geçirilmemesi, kanun koyucunun yeni bir hüküm getirmemesi gecikmiş düzenleme olarak kabul edilmektedir. Zira bu konuda yürürlükte olan tek düzenleme evlenen kadının kocasının soyadını alacağı; kocasının soyadı ile birlikte önceki soyadını da kullanmak isterse bu isteğini evlenme sırasında yazılı olarak evlendirme memurundan, evlenmeden sonra ise yazılı olarak veya e-başvuru ile nüfus müdürlüğünden talep edebileceği hükmünü içeren NHUY. m. 24'tür. Düzenleme bu olmakla birlikte normlar hiyerarşisi gereği kanuna aykırı yönetmelik olamayacağından ilgili yönetmelik maddesinin de mülga olduğu belirtilmelidir. Zira iptal edilen bir kanun hükmüne aykırı şekilde hüküm içeren yönetmelik hükmünün uygulanması yerinde değildir. Uygulamada NHK m. 7/I ve yönetmelik hükmü gerekçe gösterilerek TMK m. 187 iptali ile uygulanamaz hale gelmiş olmasına rağmen evlenen kadınlar kocalarının soyadını almak zorunda bırakılmaktadır. Bu sebeple ilgili hususta ivedilikle yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Kanun koyucu düzenleme yaparken toplum yapısını, diğer ülkelerin bu konudaki yasal düzenlemelerini ve doktrinde bu hususta yer alan görüşleri dikkate almalıdır. Bu hususta önerim öncelikle yeni maddenin kenar başlığına ilişkindir. "Evlenen Eşlerin Soyadı" veya "Aile Soyadı" şeklinde kenar başlığı önerilebilir. Hükmün içeriğinde ise öncelikle eşlere iki seçenek sunulabilir. Eşler evlilik birliğinin kurulmasında ister önceki kendi soyadlarını kullanmaya devam edebilmeliler; isterlerse de ortak bir aile soyadı seçebilmeliler. Eşler aile soyadı olarak evlilik öncesi kullandıkları soyadlarından birini tercih edebilirler ya da her iki eşin soyadını birlikte kullanabilirler. Hangi soyadın önce kullanılacağı konusunda anlaşmazlık doğarsa alfabetik sıraya göre soyadları sıralanabilir veya TMK. m. 195 gereği hâkimin müdahalesi ile çözümlenebilir. Çocuklar bakımından ise soybağı ana ile doğum yoluyla kazanılırken; baba ile ana ile evlilik, tanıma ve babalık hükmü ile ya da yapay soybağı olarak ifade edilen ana ve babanın çocuğu evlat edinmeleri ile kazanılır. Soybağının belirlenmesine ilişkin bu ilkeler çocuğun soyadı bakımından da önem arz eder. Mevcut düzenleme bu şekilde olmakla birlikte iptal kararı ile birlikte TMK. m. 321'de yer alan düzenleme gereği çocuk aile soyadını alabilmektedir. Eşler aile soyadı belirlemişlerse çocukları

bakımından da aile soyadını tercih edebilirler. Diğer seçenek olan evlilik öncesi soyadlarını kullanmaya devam etmeyi tercih ederlerse de aralarında anlaşarak eşlerden birisinin soyadını çocuğa verebilirler. Anlaşamazlarsa alfabetik sıraya göre önce gelen soyadı çocuğun soyadı olarak belirleyebilirler. Bu şekilde bir seçim hakkı tanınması TMK. m. 187'nin iptal kararının amacına da uygun bir düzenleme olacaktır. Böylece evlenen kadına evlilik öncesi soyadını da seçebilme imkânı tanınacaktır. Eşlerin soyadları dışında farklı bir adın aile soyadı olarak belirlenmesi nüfus kütüklerinin düzenli ve anlaşılır bir şekilde tutulabilmesi için önerilmemektedir. Yargı, doktrin ve uygulama arasındaki bu farklılıklar kanun koyucunun bu konuda bir yasal düzenleme yapması ile çözümlenebilecek iken; yasa koyucunun sorunu görmezlikten gelen tavrı ile mesele daha belirsiz bir hal almaktadır. Yasal düzenleme ile uygulama; toplumun ataerkil yapısı gereği soyun baba soyundan ilerlediği anlayışı sebebi ile farklılık göstermektedir ve tüm bu hususlarda yeni hükümlere ihtiyaç duyulmaktadır.

AY. m. 90/son'a göre iç hukuk kuralları haline gelmiş uluslararası hükümlerin kanun hükümlerinden öncelikli uygulama alanı bulmasının bir gereği olarak evlilik birliği ile soyadı gibi aile kütüğünü de değiştirmek zorunda kalan kadın eşe getirilen bu yükümlülüğün eşitlik ilkesi başta olmak üzere pek çok hükme aykırılığı sebebi ile iptali yerinde olacaktır. Sosyal, akademik veya iş hayatında ismi ile tanınan kadının o şekilde devam edebilmesi olması gerektirir. Kadının kimliği olan soyadı ile kişisel sicillerinden olan aile kütüğü; evlilik birliği ile zorla verilen boşanma durumunda da zorla alınan bir hak olmamalıdır. Evlenen kadının kütüğünün eşinin kütüğüne aktarılması, kadının evlilikle birlikte eşinin ailesine ait olduğu algısını pekiştirmekte ve geleneksel toplumsal yapıyı hukuki bir zorunluluk haline getirmektedir. Türk Medeni Kanunu hükümlerinde evlenen kadının kocasının aile kütüğüne taşınması konusunda doğrudan bir düzenleme bulunmamakla birlikte NHK. m. 23/II'de "*Evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır. Kocasını ölen kadın yeniden evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır. Ancak dilerse babasının kütüğüne dönebilir*" şeklinde hüküm yer almaktadır. Söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddiası yerinde bulunarak Anayasa Mahkemesine hükmün iptali için başvurulmuş; ön incelemesi tamamlamış ve ilgili hükmün "*Evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır*" kısmının iptal talebini esaslan görüşmeye karar verilmiştir. Henüz esaslan incelemesi yapılmamış olan ilgili başvurunun kanaatimizce evlenen kadının soyadı hükmünün iptali gerekçeleri ile değerlendirilmesi hem AY. m. 10 eşitlik ilkesine hem de temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası metinlerin ilgili hükümlerine aykırılık sebebi ile iptali gerekmektedir. Zira evlenen kadının kocasının aile kütüğüne geçirilmesi, eşitlik ilkesinin aşılmasını gerektirecek geçerli ve makul bir durum değildir. AY. m. 41'de düzenlenen ailenin korunması ilkesi çerçevesinde böyle bir düzenlemeye gidilmesi yönünde bir zorunluluk ya da ihtiyaç da bulunmamaktadır. Erkek eş bakımından evlenme veya boşanma

halinde herhangi bir zorunluluk getirilmezken, kadın eşin belki de hiç bilmediği, görmediği bir yere sırf evliliği sebebi ile aile kütüğünün taşınması; üstün tutulması gereken cinsiyetler arasında ayrımcılığa, adaletsizliğe ve eşitlik ilkelerine aykırıdır. Toplumun bazı kesimlerine göre Türk örf ve adetlerine, yazılı olmayan kurallara göre ataerkil bir toplum olmanın gereği olarak aile birliğinin korunması, biyolojik soyun erkek üzerinden ilerlemesi sebebi ile gerek aile soyadında gerekse aile kütüğünün erkek eşin kütüğü üzerinden devam ettirilmesi aile birliğinin sağlanması için önemlidir. Ancak kadının toplumsal statüsünü ve bireysel kimliğini değiştiren, sadece kadının sorunuymuş gibi algılanan bu durum aslında hem temel hak ve özgürlüklerde eşitsizlik sorunu, hem de demokrasi sorunudur. Kadınların evlilik öncesinde sahip oldukları nüfus kimliğini koruyabilmeleri soyadı kararıyla birlikte aile kavramının yalnızca soy birliği temelli bir yapıya dayanmadığını da ortaya koyacaktır. Zira mehaz Kanunlar olan İsviçre ve Alman Medeni Kanunlarında da hem soyadıyla hem de aile kütüğüne taşınma ile ilgili hukuk düzenlerinin Türk Hukuk sisteminden farklı olduğu belirtilmiştir. Evlenme, boşanma, ölüm, doğum gibi kişisel hal sicillerine bu olayların bildirim yapıldığında; eşlerin aile kütüklerinin taşınması gibi bir durum yoktur. Bu ülkelerin ilgili konulardaki düzenlemelerinin eşitlik ilkesine daha uygun olduğu söylenebilir. Bu sebeple kanun koyucu tarafından toplumun ihtiyaçlarına ve problemlerine çözüm olacak; soyadı ve aile kütüğünün kadın eşin bir sorunuymuş gibi görülmediği dolayısıyla sadece kadınların uymakla yükümlü olmayacağı, her iki eşin de tercih yapabilecekleri veya aynı derecede hak sahibi olabilecekleri, eşitlik ilkesine uygun bir sisteme sahip olunmasını sağlayacak nitelikte hükümler kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abik Y, *Kadının Soyadı ve Buna Bağlı Olarak Çocuğun Soyadı*, (Seçkin 2009)
- Acabey B, 'Türk Hukukunda Aile Adı (Eşlerin ve Çocukların Soyadı)' (2017) 19/Özel Sayı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan* 493-512
- Aebi-Müller R E, 'Das neue Familiennamensrecht - eine erste Übersicht' (2012) 108 *Schweizerische Juristen-Zeitung* 449-457
- Akipek Öcal Ş, *Kişisel Durum Sicillerinde Kadının Evlenme ve Boşanma Hallerinde Durumu* Sühayla Suzan Gökalp Alıca ve Necdet Basa (Eds), II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu Cilt-1 (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2019)
- Akkayan Yıldırım A, *Evlilik Dışı Çocuğun Soyadı ve 02.07.2009 Tarih 2005/114 E. 2009/105 K. Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararının Bu Bağlamda Değerlendirilmesi*, (2010) Prof. Dr. Rona SEROZAN'a Armağan C. I (XII Levha Yayıncılık 2010).
- Akipek J.ve Akıntürk T. ve Ateş D, *Kişiler Hukuku* (Beta 2024)

Aktaş Avcı P, *Kişisel Durum Sicilleri*, Özlem Tüzüner ve Metin İkizler (Eds) Medeni Hukuk – I (Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku) (Adalet 2024)

Arpacı A, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)* (Beta 2000)

Atasoy H, 'Evli Kadının Soyadı Sorunu "Anayasal" Mı? "Bireysel" Mi?' (2015) 5 *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 131-170

Ateş Z G, '2023'den Günümüze Anayasa Mahkemesinin Türk Medeni Kanunu'nda İptal Ettiği Hükümlerin Değerlendirilmesi' *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2024) 19 (2) 675- 724

Ayan S, 'Anayasa Mahkemesi Kararları ve Çocuklar İle Kadının Soyadına İlişkin Değişiklik Tasarısı Taslağı Işığında Soyadının İlk Kez Edinilmesi, Kendiliğinden Değişmesi ve Değiştirilmesi' (2012) 16 (4) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19-90

Baş S ve Baş S, 'Anayasa Mahkemesinin TMK m. 187 Hükümüne İlişkin İptal Kararından Sonra Evlenen Kadının Soyadı' (2024) 4 (2) *Kırıkkale Hukuk Mecmuası* 493-526

Baş S ve Baş S, *Evlenme ve Boşanmanın Kadının Kişisel Durum Sicillerine Etkisi: Medeni Hukuk ve Anayasal Bakış Açısıyla Bir İnceleme*, Hasan Tahsin Keçeligil ve Atilla Kasap (Eds), Aile, Kadın ve Çocuk Hukuku: Aile Yılı Perspektifinden Bir Değerlendirme (Yetkin 2025)

Başoğlu B, 'Soybağının Çocuğun Soyadına Etkisi' (2017) 8 (1) *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 351-378

Baygın C, *Soybağı Hukuku* (XII Levha 2010)

Baygın C, 'Kan Bağına Dayanan Soybağı' (2002) 6 (1-4) *Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi Dergisi*, 255-284

Baygın C ve Nar A, *Medeni Hukuk Dersleri-I Başlangıç Hükümleri ve Gerçek Kişiler Hukuku* (Yetkin 2025)

Breitschmid P ve Rumo-Jungo A, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Bd. 3, Personen und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutz (Art. 1-456 ZGB)* (Schulthess Verlag 2012) 449-457.

Birinci-Uzun T, 'Aile Soyadı Çıkamaz' (2016) 4 *Ankara Barosu Dergisi* 97-137

Ceylan E, 'Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Kadının Hukuki Durumu' (2016) 2 (1) *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 75-125

Çakırca S İ, 'Evli Kadının Soyadına İlişkin Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi' (2012) LXX/2 *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 145-164

Çelt D Ö, 'TMK m. 187'nin İptali Kararının Çocuğun Soyadına Olası Etkileri ve Olması Gereken Hukuk Bağlamında Bir Öneri' (2023) 13 (2) *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1065-1095

Durak Y ve Ayan N 'Anayasa Mahkemesinin Türk Medeni Kanunu'nun 187. Maddesini İptal Etmesi Çerçevesinde Kadın ve Çocuğun Soyadının Değerlendirilmesi' *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2023) 8 (2) 359- 388

Dural M ve Öğüz T, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku* (Filiz 2024)

Duran G, 'Anayasa Mahkemesinin TMK md. 187 Hükmünü İptali ve Sonrası' (2025) 2 (2) *Medeni Hukuk Dergisi* 226-253

Dursun E, *Türk Medeni Hukukunda Kadın ve Çocuğun Soyadı* (On iki Levha 2018)

Efedayıoğlu, K K, 'Evli Kadının Soyadı Problemi' (2019) 4 *Ankara Barosu Dergisi* 1-36

Erbek Odabaşı, Ö, 'Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Çerçevesinde Evli Kadının Soyadı'(2017) 19 (1) *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 43-109

Erdoğan İ, "Şahsiyeti İncitici Soyadı Meselesi" *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (1998) 6 (1-2) 705-712

Erdoğan İ ve Keskin D, *Medeni Hukuk, Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (Adalet 2025)

Erdoğan K, 'Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Çocuğun Soyadı' (2024) 6 (2) *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3 – 95

Erol C, *Medeni Kanunda Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi, Medeni Kanun'un 40. Yılı* (AÜHFY, No 408 1977)

Geiser T, *Das neue Namensrecht.* (Universität St. Gallen 2012)

Gernhuber J ve Coester-Waltjen D, *Familienrecht* (C.H.Beck 2019)

Gezder Ü ve Holmlund M. 'Evlene ve Boşanan Kadının Soyadı Meselesi' (2021) VI (10) *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 233-247

Gören Z, *Türk-Alman-İsviçre Hukukuna Göre Farklı Cinslerin Eşit Haklara Sahip Olması*, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları 1998)

Göztepe, E, *Anayasa Mahkemesi Kararlarının İç Uyumu ve Aile Hukukuna Etkisi Sorunu: Soyadı ve Aile Konutuna İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Analizi*, Hanife Doğrusöz Koşut, Hatice Selin Pürselim, Özlem Karaman Coşgun, Sibel Özel (Edt) *Özel Hukukun Güncel Sorunları ve Anayasa'nın Özel Hukuka Etkileri C.1* (On İki Levha 2024)

Güler Z, *Türk Hukuku'nda Kadının Soyadına İlişkin Gelişmeler Çerçevesinde Çocuğun Soyadı* (On iki Levha Yayınları 2019)

Güler Özer Z, 'Anayasa Mahkemesinin TMK m. 187'nin İptaline İlişkin Kararının Analizi ve Düzenleme Önerisi' (2023) 14(55) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 523-556

Güven K, *İsviçre Medeni Kanunu'ndaki Son Gelişmeler* (Savaş 2023)

Hausheer H, Reusser R ve Geiser T, *Berner Kommentar Band II: Das Familienrecht. 1. Abteilung: Das Eherecht. 2. Teilband: Die Wirkung der Ehe im allgemeinen. Art. 159-180 ZGB* (Stämpfli 1999)

Hatemi H, *Kişiler Hukuku* (On iki Levha 2021)

Hatemi H, *Aile Hukuku* (On iki Levha 2023)

Havutçu A ve Kalkancı Y, 'Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Işığında Kadının Soyadı' (2020) 2 *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 135-180

Helvacı S, *Gerçek Kişiler* (Legal 2023)

Helvacı S, 'Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkemesinin Kararları Işığında Evli Kadının Soyadı' (2015) 35 (1) *Public and Private International Law Bulletin* 157-169

Helvacı S, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar* (Beta 2001)

Helvacı S. ve Kocabaş G. 'Fransız, Alman, İsviçre ve Türk Hukuklarında Kadının Soyadı' (2015) 21(2) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Mehmet Âkif Aydın'a Armağan* 615-644

İşintan P, 'Anayasa Mahkemesinin 8.12.2011 Tarihli Kararı Işığında Türk Hukukunda Velayet Hakkı Kendisine Verilmiş Kadının Çocuğun Soyadını Seçme Hakkı Mevcut Mudur?' (2012) 11 (1) *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 265-279

İnce N, 'Son Yargı Kararları Işığında Kadının Soyadı' (2017) 3 (2) *International Journal of Political Studies* 37-58

Karakaş F T, *Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar* (Turhan 2015).

Karaman E, 'Türk Hukukunda Evli Kadının Soyadı' *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* (2017) 5 (49) 42- 66

Kılıçoğlu Yılmaz K, 'Kadının Bitmeyen Soyadı Sorunu' (2014) 4 *Ankara Barosu Dergisi* 579-592

Kırkbeşoğlu N, *Soybağı Alanında Biyoetik ve Hukuk Sorunları* (Vedat 2006)

Moroğlu N, *Kadının Soyadı* (Beta Yayınları 1999)

Moroğlu N, 'Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi' (2012) 99 *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 357-380.

Mortaş S, 'Evlenen Kadın ile Velayeti Kadına Bırakılan Çocuğun Soyadının Belirlenmesinde "Kocanın Soyadı" Parametresi' (2016) 20 (2) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 311-369

Oğuzman K ve Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)* (Filiz 2024).

Oktay-Özdemir S, 'Soyadı ile İlgili İsviçre Medeni Kanunu'nda 2013 Yılında Yürürlüğe Giren Değişiklikler ile Türk Hukukundaki Durumun Karşılaştırılması' (2016) 22 (3) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan* 2017-2032

Öcal Apaydın B, 'Son Yargı Kararları Işığında Kadının Soyadı Meselesi Çözümü Kavuşturulmuş Mudur?' (2015) 6 (2) *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 425-458

Öktem Çevik S, 'Çocuğun Anne ve/veya Babası Haricindeki Kişilerin Nüfus Siciline Kaydedilmesinden Doğan Sorunların Değerlendirilmesi' (2016) 22 (3) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi – Özel Sayı: Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan* 2105-2130

Özcan Z, 'İstanbul Sözleşmesinin Feshedilmesinin Hukuki Boyutu' (2022) 1(1) *Uluslararası Hukuk ve Diplomasi Topluluğu Dergisi* 14-26

Özcan Z, § 9. *Soybağının Kurulması: Genel Hükümler ve Tanıma*, Özlem Tüzüner ve Metin İkizler (Eds) *Medeni Hukuk – I (Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku)* (Adalet 2024)

Özdamar D, '5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun Türk Medeni Kanunu'ndaki İlkeler Işığında Değerlendirilmesi' *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*, C. II (Turhan 2010)

Özen B, 'Soyadının Soybağı Yoluyla Kazanılması ve Bu Yolla Kazanılan Soyadında Değişiklik Yapılması' (2010) 16 (3-4) *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 171-194

Öztan B, 'Evlilik Birliğinin Sona Ermesi Halinde Kadının Soyadı Sorunu' *Prof. Dr. Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan* (1972) 421-439

Reyhani Yüksel S, 'Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği' (2014) XVIII (2) *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 175-200

Rumo-Jungo A, 'Das neue Namensrecht – ein Diskussionsbeitrag' (2001) *Zeitschrift für Vormund schaftswesen* 167-178

Schlumpf M. ve Christian Fraefel C, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen und Familienrecht, Art. 1-456 ZGB* (Schulthess Juristische Medien AG 2023)

Şahin M, ‘Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Ardından Türk Hukukunda Evli Kadının ve Çocuğun Soyadı’ (2024) 170 *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 1-38

Şimşek M, ‘Aile Birliğinin ve Kişilik Hakkının Korunması Bağlamında Evlenen Kadının Soyadı’ *Yasama Dergisi* (2023) 9- 116

Tacir H, ‘Evli Kadının Kendi Soyadını Kullanması Konusunda Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımının Temel Hak ve Özgürlükler Bakımından Değerlendirilmesi’ (2017) 5 (1) *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Prof. Dr. Mustafa Dural Anısına Özel Sayı-I* 49-70

Uluğ Ö M, ‘Soyadım Kimliğimdir, Evlenince Kaybolmamalıdır: Hegemonik Erkeklik ile Medeni Kanun’un 187. Maddesi Arasındaki İlişkiye Eleştirel Bir Bakış’ (2015) 7 (2) *Fe Dergisi* 48-58

Ünal Özkorkut N, ‘Kadının Vazgeçilebilir Kişilik Hakkı: Soyadı Kadının Soyadı Üzerindeki Hakkının Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi’ *I. Türk Hukuk Tarihi Kongresi Bildirileri* (On İki Levha 2014) 21-30

Yılmaz M, ‘Evli Kadının Soyadı’ (2012) 3 (10) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 129-151

Yılmaz S ve Çavuşoğlu G F, ‘Soyadı Üzerine Güncel Hukuki Sorunlar’ (2020) XXIV (1) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3-30

Yünlü S, *Soybağının Hükümleri, Genel Hükümler ve Velayet*, Özlem Tüzüner ve Metin İkişler (Eds), *Medeni Hukuk – II (Aile Hukuku)* (Adalet 2024)

İnternet Kaynakları

<<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/DilekcePDF/2011-49-nrmd.pdf>> e.t.: 10.09.2025

<<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-38-nrm.pdf>> e.t.: 11.09.2025

<https://www.ihd.org.tr/kadinlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararasi-slees/>> e.t.: 16.09.2025

<[https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:\[%22001-158595%22\]%7D](https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:[%22001-158595%22]%7D)> (AİHM 4. Daire, Ünal Tekeli-Türkiye Davası, T: 16.11.2004, Başvuru No: 29865/96)> e.t.:24.10.2025

<<https://hudoc.echr.coe.int/>> e.t.: 25.10.2025

<<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18898.pdf>> e.t.: 16.09.2025

<<https://sozluk.gov.tr/> <erişim: 16.09.2025>

AYM. T. 2.7.2009, E. 2005/114, K. 2009/105 <sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 25.10.2025

AYM. T. 29.09.1998 E. 1997/61 K. 1998/59 <sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 24.10.2025

AYM. 10.03.2011 E.2009/85, K.2011/49 (RG 21.10.2011, S. 28091) <sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 24.10.2025

AYM. T. 22/02/2023 E.2022/155 K. 2023/38 <sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 24.10.2025
RG 22.05.1997; S 22996

RG. 02.07.1934, S 2741; Kabul T 01.06.1924

RG. S. 28091 T.21.10.2011 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111021-8.htm>> e.t.: 25.10.2025

RG. S. 24937 T.15.11.2002 <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/11/20021115.htm#8>> e.t.: 25.10.2025

RG 07.11.1985 S.18921

RG. 09.05.2020 S. 31122 <resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200509-20.pdf> e.t.: 25.10.2025

YHGK T.2014/2-889 E.2015/2011 K.30.09.2015<sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 24.10.2025

<<https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/norm-denetimi-basin-duyurulari/kadinin-kocasinin-soyadini-almasini-ongoren-kuralin-iptali/>> (e.t.: 24.10.2025)

YHGK, T. 30.09.2015, E. 2014/2-889, K. 2015/2011 <sinerjimevzuat.com.tr> e.t.: 21.10.2025

<<https://www.gesetze-im-internet.de/gleichberg/BJNR006099957.html>> e.t.: 25.10.2025

<<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2187>> e.t.: 25.10.2025

<<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/5836>> e.t.: 25.10.2025

